

Univerzita Karlova v Praze
Pedagogická fakulta

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

2019

David Junger

Univerzita Karlova v Praze

Pedagogická fakulta

Katedra tělesné výchovy

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Regionální dějiny Tělocvičné Jednoty Sokol v České Lípě v letech 1904-1939

Regional history of TJ Sokol in Česká Lípa in 1904-1939

David Junger

Vedoucí práce: PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D.

Studijní program: Specializace v pedagogice (B7507)

Studijní obor: B TVS-ZS (7507R043, 7504R236)

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Regionální dějiny Tělocvičné Jednoty Sokol v České Lípě v letech 1904-1939 vypracoval pod vedením vedoucího práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Praha 12.4. 2019

.....

podpis

Rád bych poděkoval svému vedoucímu Rád bych poděkoval za odbornou pomoc zejména vedoucímu mé bakalářské práce PhDr. PaedDr. Ladislav Kašpar, Ph.D., který mi vždy ochotně poradil a nasměroval mě správným směrem, díky čemuž tak přispěl velkým dílem ke zkvalitnění této práce. Za tuto pomoc velice děkuji a velice si ji cením. Dále bych věnoval svůj dík zaměstnancům Státního okresního archivu v České Lípě za vstřícnost a ochotu, vedoucí ke zdárnému nalezení a taktéž získání potřebných publikací k dokončení mé bakalářské práce. Velký dík taktéž patří mému dědovi Pavlu Waldhauserovi, který nelenil a zasloužil se o získání a taktéž doplnění archivních sbírek tematicky zaměřených na TJ Sokol Česká Lípa.

ANOTACE

Bakalářská práce je zaměřena na tělovýchovnou organizaci Tělocvičná jednota Sokol v České Lípě. Věnovat se budu pouze regionálním dějinám TJS Česká Lípa v kontextu s okolními tělocvičnými jednotami Sokol. Od roku 1904, ve kterém se zakladatelé odhodlali i přes nepřízeň obyvatel tehdejší Böhmisches Leipa založit českou tělovýchovnou organizaci a průběžně mapovat vývoj tohoto spolku až do roku 1939. Deset let po založení zažil spolek velký šok díky 1. světové válce. Mnoho bratrů bylo nuceno odejít na frontu. Dalším zásadním rokem byl r. 1938, období, ve kterém byla tělovýchovná organizace opět vystavena tlaku a posléze zrušena, čemuž předcházelo podepsání Mnichovské dohody a odebrání českého pohraničí, tzv. Sudet, Němci. Rád bych nastínil vývoj spolku TJ Sokol Česká Lípa. Jak úspěchy, kterých takto malý spolek dosáhl, tak i kritické roky. Budu se také zabývat činností spolku, jako například: zřízení tělocvičny a přemístění spolku do nové budovy, kterou se spolku podařilo získat. Na závěr se zaměřím na okolnosti související se zrušením spolku. Při tvorbě bakalářské práce bylo nahlíženo především do archivních zdrojů, novinových článků, historických publikací a také do internetových zdrojů.

KLÍČOVÁ SLOVA

Tělocvičná jednota Sokol Česká Lípa, Všesokolský slet, Národní dům, první světová válka, druhá světová válka, prostná, Ochránitelka, župní slet.

ANNOTATION

The bachelor thesis is focused on the physical education organization Tělocvičná jednota Sokol in Česká Lípa. I will devote myself only to the regional history of TJS Česká Lípa in the context of the surrounding Sokol gymnastics. Since 1904, in which the founders resolved to establish a Czech physical education organization despite the adversity of the then Böhmisches Leipa, and to continuously map the development of the association until 1939. The association experienced shock ten years after the first world war. Many brothers were forced to go to the front. Another crucial year was in 1938, the period in which the physical education organization was once again exposed to pressure and eventually abolished, which was preceded by the signing of the Munich agreement and the removal of the Czech borderland, the Sudetenland. I would like to outline the development of TJ Sokol Česká Lípa. Both the successes achieved by such a small association and the critical years. I will also deal with the association's activities, such as: setting up a gym and relocating the club to a new building that the association has acquired. Finally, I will focus on the circumstances associated with the dissolution of the association. When I created my bachelor thesis, it was mainly viewed in archive sources, newspaper articles, historical publications and also in internet resources.

KEYWORDS

Tělocvičná jednota Sokol Česká Lípa, Sokol movement, Národní dům, sokolovna, second world war, first world war, floor exercise, ochranitelka, župní slet.

.

Obsah

1	Úvod	9
2	Vznik TJ Sokol v Čechách	11
3	Založení Tělocvičné jednoty Sokol v České Lípě.....	14
3. 1	Ochrani telka - TJ Sokol Praha Královské Vinohrady	15
3. 2	Zakoupení domu Českou besedou	16
3. 3	Zřízení tělocvičny	17
4	Rok 1907	19
5	Rok 1908	21
6	Rok 1909	22
7	Rok 1910	23
8	Rok 1911	26
9	Rok 1912	27
9. 1	VI. Vsesokolský slet.....	27
10	Rok 1913.....	30
11	Válka rok 1914.....	32
11. 1	Rok 1914	32
12	Rok 1915.....	34
13	Rok 1916.....	36
14	Rok 1917.....	37
15	Konec 1. světové války.....	38
15. 1	Rok 1918	38
16	Rok 1919.....	40
17	Rok 1920.....	42

17. 1	VII. Vsesokolský slet.....	42
18	Rok 1921	45
19	Rok 1922	47
20	Rok 1923	49
21	Rok 1924	50
21. 1	Zřízení pobočky TJS Česká Lípa v Mimoní.....	50
22	Rok 1925	52
22. 1	Veřejné cvičení	52
22. 2	Tyršův dům.....	53
23	Rok 1926	55
23. 1	Veřejné cvičení v Kamenickém Šenově.....	55
23. 2	VIII. Vsesokolský Slet.....	56
23. 3	Zřízení lyžařského odboru	57
24	Rok 1927	58
25	Rok 1928	59
26	Rok 1929	62
26. 1	Sokolský den v Kamenickém Šenově	63
26. 2	Župní slet v České Lípě	64
26. 3	Zimní podniky	64
27	Rok 1930	66
27. 1	Koupě Národního Domu v České Lípě	66
27. 2	Vítězné podniky.....	67
28	Rok 1931	68
29	Rok 1932	69
29. 1	IX. Vsesokolský slet.....	70

30	Rok 1933	72
30. 1	Vítězné podniky členstva	73
31	Rok 1934	74
32	Rok 1935	76
33	Rok 1936	77
33.1	Vítězné podniky	78
34	Rok 1937	79
35	Rok 1938	81
35. 1	X. Vsesokolský slet	81
36	Rozpuštění TJ Sokol v České Lípě	83
37	Závěr	85
38	Seznam použitých informačních zdrojů	87

1 Úvod

Ve své bakalářské práci bych rád nastínil vývoj Tělocvičné jednoty Sokol v České Lípě. Rád bych popsal stinné i světlé stránky spolku i období rozmachu, které jednota a její členové prožívali. Rád bych se zmínil – ne zcela podrobně – o světových válkách a alespoň připomenul některé historické souvislosti, neboť tyto události byly pro Sokolskou jednotu v České Lípě téměř devastujícími okamžiky.

Jednoduše řečeno tato práce bude popisovat vývoj mezi lety 1904-1938. Ovšem pro ujasnění je třeba částečně upřesnit i historický vývoj, jenž předcházel založení TJS v České Lípě. Důvodem, proč jsem se rozhodl nahlédnout do historie Sokola, nebyla pouze nutnost vybrat si nějaké téma bakalářské práce, ale i souvislost s mým druhým studijním oborem, a to se Základy společenských věd. Důvod byl prostý. Chtěl jsem se podívat do minulosti, samozřejmě prostřednictvím literárních pramenů. Studium knih doby minulé není vůbec jednoduché, naopak je to docela tvrdý oříšek. O zajímavosti, které jsem vytrhl z doby, ve které jsem nežil, avšak slyšel jsem o ní na přednáškách ve škole nebo z vyprávění pamětníků, jsem se vždy nějakým způsobem interestoval. Proto se budu snažit podat nejen současnost, ale v ideálním případě i minulost vývoje nejznámější české tělocvičné organizace s přihlédnutím k regionálnímu kontextu.

Tělocvičná jednota Sokol v České Lípě už je pouze minulý fenomén, který není lehké v době veřejných sportovišť a fitcenter a široké palety sportů a zájmů držet při životě. Ovšem není tomu tak, že by spolek, který odstartoval po celé zemi vlnu vlastenectví a zejména tělovýchovného nadšení, byl mrtev. Naopak bych řekl, že díky němu je tělovýchova v naší zemi na úrovni, na které by třeba díky Sokolu nikdy nebyla. A i přes všechny nové spolky, organizace a mnoho dalších uskupení sportovních nadšenců, má stále TJS své místo jak v síni slávy dob minulých, tak i v dnešní době se těší oblibě široké veřejnosti.

Pamětníci, se kterými jsem nejen v kontaktu, ale i mí rodinní příslušníci, rádi vzpomínají na dobu veřejných cvičení, sletových slavností a podobných událostí naší generaci ne úplně známých. Díky této rodinné laskavosti jsem dosáhl i velkého pokroku při tvorbě své práce, neboť po desetiletí je v našich rukou spousta dobových materiálů, ať už

kronik či fotografií, nebo mnoho dalších pramenů, bez kterých bych asi nikdy nedokázal svou práci dovést ke zdárnému konci.

2 Vznik TJ Sokol v Čechách

Počátky vzniku Tělocvičné jednoty Sokol jsou spjaty s odpoutáním se od Rakouska – Uherska, což zapříčinilo odvolání nenáviděného ministra Alexandra Bacha. Docházelo k zakládání všelijakých spolků. Ať už kulturních jako například Hlahol, ale taktéž bylo třeba oživit spolky zaměřené na rozvoj tělesné zdatnosti všech jedinců napříč společnostmi. Což byl důvod, proč se zakládaly taktéž spolky tělocvičné. Jednalo se o způsob, jak dát najevo vlasteneckou soudržnost, neboť německých sportovních spolků bylo po vzoru turnerském na našem území bezpočet - jako například: tělocvičný spolek „Germania“.

V té době byl ovšem významný tělocvičný ústav pod vedením Jana Malypetra. Členem tohoto tělocvičného ústavu byl mimo jiné taky Miroslav Tyrš, který jako cvičenec a později cvičitel sehrál významnou roli při založení Tělocvičné jednoty Sokol.

Z důvodu vážné nemoci Ferdinanda Schmidta a následného úpadku ústavu došlo ke značnému snížení počtu členů Schmidtova zařízení. Proto se vedení rozhodlo založit spolky nové. Část cvičenců založila spolek německý, „Deutscher Prager Turnverein“, který získal značnou finanční podporu od pražské „Kreditanstalt für Handel und Gewerbe“, díky čemuž mohl spolek oficiálně započít svou činnost v tělocvičně v Bartolomějské ulici v Praze.¹

Čeští protagonisté tělesné výchovy v čele s Miroslavem Tyršem a Jindřichem Fügnerem nezůstávali pozadu a 16. února 1862 založili za účasti předních českých vlastenců obdobný tělocvičný spolek, jenž vycházel ze stanov spolku německého, pojmenovaný „Tělocvičná jednota pražská“. Spolek měl ve svém znaku sokola v letu a ve stejném roce se začal rozšiřovat nejen v Praze, ale i mimo ni a postupem času vzniklo dalších 8 jednot spolku.

Později v roce 1864 došlo ke změně názvu z původního: „Tělocvičná jednota pražská“ na „Pražská tělocvičná jednota Sokol“.

¹ *Lví silou: pocta a dík sokolstvu*. V Praze: Máj, 1948.

„Památného dne 16. února roku 1862 sešlo se v Praze na 100 dobrých lidí, v jejich středu rozšafní mužové Jindřich Fügner, mladý Dr. Miroslav Tyrš, vážený Jan Malypert, učený Purkyně, oba doktoři Grégrové a junácký Barák, a založili prvou jednotu „Sokol“. A pak už to šlo jako lavinou. Z venkovských míst ohlásila se prvá Jaroměř, dále Jičín a myšlenka sokolská přelila se i přes hranice k bratřím Slovincům, nalezla ozvěny u našich krajanů roztroušených na bratrské Rusi, přeletěla Atlantický oceán a všude dobývala si přízně a lásky. Pod běločervený sokolský prapor družili se k sobě nejlepší čeští osvětoví i národní pracovníci a dobří lidé, aby nejen tělocvikem tužili své tělo, ale i plamenným nadšením hráli si duši, zocelovali svou celou bytost!“²

O vytvoření praporu se postaral uznávaný český malíř, grafik, ilustrátor a nejvýznamnější představitel českého romantismu, Josef Mánes. Prapor poprvé oficiálně plápolal ve větru 16. února 1862. Miroslav Tyrš byl hlavním iniciátorem tvorby tělocvičné soustavy a taktéž tělocvičného názvosloví, které sepsal v díle Základové tělocviku. Část této knihy byla zveřejněna v časopise Sokol v roce 1871, což bylo o 2 roky dříve, než byla kniha oficiálně vydána. Jednalo se o ideovou stat' s názvem: Náš úkol, směr a cíl.³

Tělesná zdatnost nebyla jediným cílem spolku, neboť dalším zásadním úkolem Sokola bylo budovat v bratrech a sestrách, již byli členy spolku, vlastenectví. Důležitou roli získalo vytváření národního uvědomění mezi členy spolku, ale i mimo něj. V roce 1862 měla organizace napilno, a tak docházelo k postupnému rozrůstání spolku. Založeny byly spolky v českých městech, spolek dosahoval velké obliby také v Polsku, kde byly založeny další organizace, o další rozšíření se postarali bratři ve slovanských zemích Rakouska-Uherska.

Roku 1882 se konal 1. sokolský slet. Prvním všesokolským sletem byla Jubilejní slavnost pražského Sokola, která své místo našla na Střeleckém ostrově v Praze za účasti více než 2500 diváků a 696 sportovců. Ti zde společně zacvičili gymnastickou sestavu. Slavnosti tohoto typu byly opravdu nádherné a naprosto dokonale organizované. Díky velké oblibě se opakovaly, ovšem nepravidelně. Vsesokolských sletů spolky Sokol uspořádaly

² BOHATA, Kamil. Založení Pražské tělocvičné jednoty Sokol. *Náchodské Listy*. 1922, **13**(8).

³ *Lvi silou: pocta a dík sokolstvu*. V Praze: Máj, 1948.

celkem jedenáct. Šest jich proběhlo v předválečném období (do roku 1918), další čtyři všesokolské slety byly uspořádány mezi lety 1918-1938.⁴

⁴ I. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=798>

3 Založení Tělocvičné jednoty Sokol v České Lípě

První pokus o založení Sokolské jednoty v České Lípě byl započat v roce 1891. Zasloužil se o to br. Antonín Balabín z Královských Vinohrad. Zrod se udál ve školní ulici v České Lípě, kde byla založena jednota Sokol. Slet Fügnerovy župy patnáctého a šestnáctého srpna dopadl velice úspěšně, dokonce okolní jednoty přislíbily potřebné základní vybavení pro cvičení pro nově vzniklý spolek. Návštěva župního sletu měla být tajnou akcí. Tajemství však bylo odhaleno a zpráva o snaze založit Českou tělocvičnou organizaci publikovaná v Deutsche Leipar Zeitung zmařila všechny snahy o založení. Výpověď podali všichni členové. Zalekli se možných problémů.

„Rok 1891 byl sice pro první pokus o vytvoření sokola devastující, ale o několik let později byl sokol jako fénix znovu zrozen z popela. Třináct let trvalo, než došlo znovu ke sjednocení a ustavení nové organizace. O druhý pokus se zasloužil bednářský dělník, kterému připadá velká pocta, byl jím br. František Kratochvíl.⁵

Roku 1904 se zapsalo do spolku na dvacet osm členů. Z 28 členů však nebyli naprosto činnými všichni. Mezi ty nejzasloužilejší patřili: br. František Kratochvíl, V. Janoušek, J. Lhoták, V. Šulc, J. Stejskal, F. Herman, V. Herman, V. Turek, K. Vandl, J. Krejčí, F. Polanský.

První ustavující valná hromada započala funkci 2. října roku 1904 v 15:00 v hostinci „Karlovy Vary“. Prvé volby dopadly následovně, br. František Kratochvíl byl zvolen jako náčelník, Václav Janoušek získal funkci starosty a pozice místostarosty byla obsazena Emilem Polanským.⁶

První valné návrhy v sobě skrývaly například: ustavení členských příspěvků, dále pak místo cvičení, termíny schůzí a mnoho dalšího. V prvních letech, ostatně jakožto po

⁵ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904-1929, s. 56-58.

⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904-1929, s.411.

celou dobu fungování, se Českolipská jednota potýkala s velkými problémy, neboť bylo obtížné získávat nové členy do své organizace, a tím šířit národní a vlastenecké uvědomění k české zemi i mezi další Čechy žijící v té době v České Lípě.

Nenávist německé většiny na Českolipsku dosahovala opravdu vysoké intenzity. Nikdo nesměl zapůjčit prostory ke shromažďování, jinak za to byl potrestán, nikoliv zákonem, ale odsouzen společností a vystavoval se násilí. Členové nově ustavené TJ Sokol Česká Lípa byli perzekuováni nejen jako celek, ale i v životě osobním. Rušeny jim byly například nájmy v bytech, nebyla jim umožněna práce nebo byli z práce vypovídati, na jejich dětské ratolesti bylo pliváno a vulgárně pokřikováno.

Zlé časy netrvaly věčně. Roku 1905 přijal TJ Sokol v České Lípě pod svá ochranná křídla Sokol Královské Vinohrady a Českolipští se začali těšit větší podpoře.

Co bylo pro organizaci značně problematické, byla neustálá nenávist německé většiny. Hanbou bylo jejich chování, které překračovalo meze opravdu pokaždé, když došlo k nějakému konfliktu. Nepříjemnosti měli členové s Němci zejména, když se na veřejném místě zdravili sokolským „Nazdar!“. Němci je za to bili, kopali, dokonce i vláčeli násilím po ulici. Jednání protisokolské se bohužel těšilo značné podpoře ze strany německé většiny.

„Ku radosti nás všech, bratři naši vydobyli vavříny na prvním svém sletu v Újezdě u Svijan a obdrževše 2. cenu v Prosném Cvičení, předsevzali sobě za úkol neustáti a tužiti se dále, můžou býti hrdí. Hrdost jejich jest naší ctí, že mladičká tak jednota jednot starších předstihla.“⁷ „První veřejné cvičení se konalo roku 1907.“⁸

3.1 Ochránitelka - TJ Sokol Praha Královské Vinohrady

⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), Inventář spolků na Českolipsku I.- VI.díl, s. 35-36.

Ustavení valné hromady s sebou neslo i velice zajímavý návrh. Členové se shodli, že funkce Sokola je závislá na podřízení se nějaké větší a početnější Jednotě. Návrh byl tedy jednohlasně přijat a započalo dopisování s okolními jednotami, které by potencionálně mohly podporovat Jednotu českolipskou. Mezi relevantní byla přijata Sokolská jednota v Žebráku, v Libochovicích, v Dobrovicích a Kralupech nad Vltavou. Současně s touto činností byla kontaktována ČOS, neboť perzekuce členů Českolipské jednoty byla obrovská, a proto si členové mysleli, že by obec sokolská mohla přímo ustavit nějakou jednotu k podpoře Jednoty českolipské. ČOS došla k rozhodnutí, že udržení Jednoty na Českolipsku je podmíněno ustavením jednoty početnější v co nejbrzčí době. Z nabízených jednot byla vybrána Sokolská jednota na Královských Vinohradech na jaře roku 1905. *„Aby byla lépe zabezpečena mravní i morální podpora po všech stránkách slabé českolipské jednoty, byla svěřena roku 1905 pod patronaci Jednoty na Královských Vinohradech.“* Dfsv dssd ds

3. 2 Zakoupení domu Českou besedou

V devadesátých letech 19. století česká menšina v České Lípě zastupovala pouze několik málo procent. Z důvodu malého počtu občanů české národnosti v soudním okrese Česká Lípa bylo prvotním zájmem uvědomělých českých vlastenců menšinu sjednotit. To se povedlo v roce 1867 prostřednictvím Měšťanské besedy, jejímž úkolem bylo sdružovat a podporovat Čechy na území Českolipska nejen prostřednictvím společenského života, ale budovat v nich jisté politické ambice. Jednoduché to ovšem nebylo, neboť populace Čechů tvořící 2 % z celkového počtu obyvatel Českolipska, čelila velkému tlaku občanů německé národnosti. Měšťanská beseda neměla dlouhého trvání, protože v roce 1873 byla rozpuštěna. Roku 1875 se však opět zrodila z popela pod názvem Česká řemeslnická beseda. Organizace byla podobného charakteru jako organizace jí předcházející a přežívala po 4 roky, dokud nebyla přetvořena do podoby finální, která fungovala i po 2. polovině 20. století pod názvem Česká beseda.⁹ *„Česká beseda, ať již ve své první nebo poslední fázi, zasloužila se nesporně*

⁹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

svým posláním o to, že dovedla sjednotiti v jeden nezborný šik všechny uvědomělé příslušníky české národnosti, kteří jako poctiví a neohrožení hraničáři zachovali nám celistvost našich hranic a s touto hlahol naší drahé mateřštiny v území národnostně smíšeném.“¹⁰

Česká beseda byla organizace, která byla samozřejmě přítomna u zrodu Sokola v České Lípě, jenž odstartoval šíření idejí Tyršových a Fügnerových i do okolních vesnic. První sídlo České besedy bylo ve Střelecké ulici v domě č.p. 484. Později se organizace s vlasteneckými zájmy přesunula do Národního domu do ulice Hrnčířské s č.p. 754.¹¹

3.3 Zřízení tělocvičny

Při zrodu Jednoty v České Lípě probíhala cvičení sokolská v salonku, nebo na dvoře hostince „Karlový Vary“ ovšem tento podnik bylo po krátké době třeba opustit, protože přestal vyhovovat. Další léta se cvičilo v hostinci „U vévody Zákupského“, který byl vyhovující. Vztah s majitelem se postupně zhoršoval, neboť německá většinová populace podporovaná i obcí trvala na zrušení nájmu. Proto bylo třeba uvažovat o zřízení nové tělocvičny. Byly tu ovšem dva problémy: finance a místo. Valná hromada se usnesla, že je třeba vyhradit finanční prostředky, které bylo potřeba získat na postavení dřevěné tělocvičny. Místo tělocvičny bylo vybráno rychle. Českolipští měli štěstí, že v době, kdy otázku prostoru museli řešit, Česká beseda získala do svého vlastnictví dům ve Střelecké ulici, který měl dost prostor jak pro pořádání schůzí, tak pro cvičení. Problém Českolipští vyřešili. Ovšem druhý problém, který byl taktéž značný, představovaly finance, navíc zřízení tělocvičny bylo závislé i na souhlasu obce.

¹⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 25–26.

¹¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904–1911.

Finance se pokusili získat formou zápůjčky. „ČOS jsouce sama ve značné finanční tísní, uvolila se vypomoci krytými zápůjčkami, když by za tyto zápůjčky ručila Česká beseda.“¹² Prostředky, které se po dlouhém jednání podařilo získat, nebyly velké. 18. září 1906 zapůjčila ČOS 200 korun, které byly valnou hromadou použity na nákup stavebního dříví. Jednota českolipská sice zápůjčku využila, ale nakonec stavbu nefinancovala, jak bylo v prvopočátcích plánováno. Stavby se ujala Česká beseda, což bylo velké štěstí pro Sokoly z České Lípy. Stavba proběhla na dvoře České besedy, jak bylo plánováno. (Viz příloha č. 1). „Roku 1906 byla na pozemku České besedy postavena provizorní tělocvična, která byla Sokolu pronajímána. První veřejné cvičení se konalo roku 1907.“¹³ Beseda stavěla tělocvičnu na své náklady nejen proto, že by snad pro Jednotu bylo nemožné získat dostatek peněz. Důvodem byla obecní politika, jež sokolské organizaci v České Lípě nebyla vůbec nakloněna. Jednalo se o jakési předem dohodnuté oklamání obecních zřizenců, kteří povolení pro stavbu „kúlňy“ o rozměrech 12 metrů na délku a 8 metrů na šířku s výškou stropu 6 metrů vydali. Interiér stavby byl zařízen jako tělocvična, vnějšek měl podobu dřevěné zahradní stodoly. Vzhled byl pro organizaci výhodný, neboť nebylo nápadné, co se na pozemku České besedy děje.

Nedlouho po zřízení tělocvičny došlo k jednání o výši nájmu. Pronájem tělocvičny byl po vzájemné shodě stanoven na 10 korun za měsíc, což ve výsledku stálo TJS ČL 120 korun za rok.

¹² Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s.74-75.

¹³ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), Inventář spolků na Českolipsku I.- VI.díl, s. 35-36.

4 Rok 1907

Na začátku každého roku probíhalo jako obvykle zasedání valné hromady spolku. Valná hromada volila své zástupce do všech výborů, jež provozovala, na posty starosty a místostarosty, na pozici náčelníka atd. Mezi ty nejviditelnější zástupce patřili nejen tento rok, ale i v letech předchozích a letech budoucích, náčelník, starosta a jeho zástupce. Starostou byl stále volen br. Václav Polák, místostarostou se stal br. J. Horáček a náčelníkem nebyl nikdo jiný než br. Alois Frydrych.

Tento rok s sebou nenesl pouze zasedání valných hromad a ustavování a jednání s okolními jednotami. Rok 1907 je pro TJŠ v České Lípě rokem 1. veřejného cvičení od založení jednoty. Datum a místo konání veřejného cvičení bylo plánováno na 21. dubna 1907, a zahájeno bylo ve 14 hodin. Místem konání byl hostinec U Vévody Zákupského, který byl využíván českolipskými sokoly jako prozatímní tělocvična. Účastnilo se téměř celé bratrstvo sokolské. Ovšem není nám znám přesný počet účastníků.¹⁴

Zástupci Jednoty českolipské i hosté z okolních jednot jako Mšenská jednota, Jednota z Dobře, Ochraniatelka Vinohradská. Ostatně všichni gratulovali malé Českolipské Jednotě za bezchybně připravené cvičení. „*Funkcionáři jednot okolních pěli chválu a radost, že myšlenky sokolské se stále více vrývají do života uvědomělých českolipských sokolů a že organizace plní zdárně svou funkci, jakožto připravovatelka borců na život budoucí a na další tělocvičné vystupování vůbec.*“¹⁵

Jednota se taktéž účastnila jedné významné události, jež byla uspořádána. Jednalo se o V. Všesokolský slet v Praze, kde cvičila vzorná družstva z České Lípy protná. Za úctyhodný výkon byli Českolipští obdarováni funkcionáři z ČOS. Dalším darem od své

¹⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

¹⁵ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s.79

ochranitelky získal spolek finanční příspěvek 800 korun na pořízení nového cvičebního náčiní.¹⁶

Další návštěva směřovala na okrskové cvičení do Mšena, kde borci cvičili opět prostná. Účasti na okrskových cvičeních v přilehlých oblastech, kde měly zázemí tamější sokolské organizace, byly pro malou Jednotu důležité, neboť s nimi tímto způsobem upevňovali a prohlubovali vztahy.

¹⁶ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

5 Rok 1908

Ve čtvrtém roce se Českolipští rozšířili na členský stav 32 borců. Pro ně bylo třeba zajistit další náčiní. Vedení spolku se tak rozhodlo pro nákup nových bradel a nové hrazdy. Už chyběl pouze inventář veškerého majetku spolku, a proto se od dubna začal veškerý majetek evidovat do protokolní knihy, k tomu účelu zřízené. V inventáři a taktéž v majetku Jednoty chyběla jedna podstatná věc, a to kamna na výtop tělocvičny. Bohužel finanční prostředky byly vyčerpány, a proto se v tělocvičně na dvoře besedního domu v zimních měsících necvičilo.

Česká beseda hostila v měsíci červenci sportovce k příležitosti veřejného cvičení. Den byl rozdělen na dva úseky: dopoledne bylo věnované cvičení družstev – cvičiště tak v dopoledních hodinách obývala 3 vzorná družstva, odpoledne věnované jednotlivcům si získalo taktéž velkou chválu. Šestnáct cvičících předvedlo krásné sestavy na prostných, bradlech a nově zakoupené hrazdě.

Mšeno pořádalo toho roku župní veřejné cvičení, kam Českolipská jednota vyslala 10 zástupců, vedených starostou spolku, Václavem Polákem.

Vzdělavatelská činnost na program zařadila dvě přednášky, obě tematicky směřované k historii české. První prezentace tak členstvu dovolila nahlédnout do života svatého Václava. Ve druhé referovali členové o reformátorovi církve, o Mistru Janu Husovi. Zimní měsíce nedovolovaly cvičit, tak bylo možné alespoň členstvu oprášit znalosti z historie. Konec správního roku 1908 završila Vánoční besídka dětí členstva. Jednota na ní obdarovala sedmdesát dětí.¹⁷

¹⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

6 Rok 1909

S rokem 1909 se pojí 5. výročí trvání Českolipské Jednoty Sokol. Oslava pěti let trvání proběhla na poli sportovním. „*Bylo oslaveno při okrskovém cvičení v Bakově, a to poprvé za našeho účastenství v krajích. K tomuto cvičení vyslala taktéž ochránitelka Vinohradská jedno vzorné družstvo.*“¹⁸ Českolipští byli na tomto cvičení zastoupeni 14 borci z mužské kategorie a 7 členy z dorostu. Účast na dalších cvičení pořádaných okolními jednotami taktéž neunikla pozornosti českolipské jednoty. Závodů a cvičení župním v nedaleké Dobři se účastnilo 14 mužů, ovšem pouze 6 se účastnilo dopoledních závodů. Domácí půda Českolipské jednoty vítala veřejné cvičení v polovině září.

K 5. výročí získala TJS ČL od své ochránitelky nespočet darů. Zejména finance na podporu a úpravu tělocvičny, jež stála na pozemku České besedy. Vybavení se taktéž rozrostlo díky štědrosti Jednoty z Vinohrad o novou americkou hrazdu a velkou sbírku knih, jejichž stav byl na konci roku 1909 celých 361 svazků.¹⁹

¹⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 86–87.

¹⁹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904–1911.

7 Rok 1910

V šestém roce trvání Jednoty českolipské se početní stav spolku neměnil. Ke změnám ve složení členstva došlo na začátku roku 1910, kdy bylo v Jednotě 38 mužů, obměnilo se 22 borců a 24 cvičenců Jednotu opustilo.

Zmínku si později zaslouží veřejné cvičení, ovšem zvláštní pozornost bych věnoval nově vzniklému odboru Českolipské jednoty. Totiž roku 1910 se Jednota rozrostla o ženský odbor. Zřízení samozřejmě předcházelo mnoha jednání na schůzích valné hromady. Prvopočáteční úvahy o zřízení ženského odboru vzešly již roku 1907. Zprvu ne všichni byli touto myšlenkou nadšeni. „*Zdála se některým z bratří (Horáček) snaha ta poněkud předčasná, spáti však myšlenka jednou již utkvělá nedala a uskutečněna roku tohoto. Den nedělní 12. června 1910 byl tento ženský odbor u nás ustaven.*“²⁰

Největší zásluha je připisována Anně Frydrychové, manželce náčelníka TJS ČL, A. Frydrycha. Ta uchopila myšlenku pevně do ruky a zasloužila se o zřízení ženského odboru v České Lípě. Nový odbor Jednoty si ihned získal slávu mezi českými ženami v České Lípě. Okamžitě po zřízení bylo zapsáno 14 členek, z toho 8 činných a 6 přispívajících. Post náčelnice v prvním roce fungování ženského odboru zastávala sestra Anna Frydrychová, zakladatelka ŽO TJS ČL. Mezi členkami byly taktéž dorostenky a žákyně, které cvičily dvakrát týdně. Žákyně a dorostenek bylo v prvním roce zapsáno 20. Koncem tohoto roku byl členský stav 51 členů, v zastoupení 15 žen a 36 mužů.

Organizační změny, zejména nárůst členstva, s sebou nesly mnoho novinek. Kupříkladu členské poplatky, které činily v letech předchozích 40 korun, byly sníženy na 20 korun za rok. Zápisné dorostencům bylo nově odpuštěno. Znatelné odlehčení pokladny

²⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 91.

zaznamenala Jednota po schválení žádosti o snížení nájmu. Česká beseda snížila Jednotě pronájem o polovinu, tudíž výdaj na tělocvičnu činil 60 korun ročně.²¹

Přestože došlo k velkým změnám, župa, které jednota podléhala, zůstala stejná. Jednota stále patřila k Pojizerskému sdružení, jenž působilo v Župě Fügnerově.

Ochránitelka, jakožto každý rok, svou podporou nešetřila. Přenechala 100 korun ze svého rozpočtu Českolipské jednotě. Finanční prostředky mířily k nemajetným cvičencům, zejména dorostencům a byly využity na nákup cvičebního úboru. Jednota vinohradská byla velice spokojena s činností svěřené Jednoty. „*V České Lípě vedla si svěřenka naše letos zvláště čile. Uspořádala veřejné cvičení za slušné účasti místních Čechů s výsledkem na dané poměry velmi dobrým.*“²²

Dalším velkým dnem roku 1910 byl pro TJS Česká lípa 28. srpen. Tento den byl dnem prvního veřejného cvičení v nově zbudované tělocvičně na pozemku České besedy. Akce byla toho času velice organizačně náročná. Bylo třeba zajistit pozvánky pro zvané členy, plakáty s programem cvičení, zajistit prostory pro šatny hostů a mnoho dalších náležitostí, které s sebou nese pořádání větší sportovní akce.

Pozvány na 28. srpna roku 1910 byly spřátelené jednoty: TJS Bokovská, TJS Bílé, TJS Mnichovo Hradiště, TJS Mšeno, TJS Debř, TJS Bukovina. Samozřejmostí bylo obeslat župní organizace, které spolu s členskou TJS ČL spadaly pod Pojizerské sdružení Župy Fügnerovy. Nechyběla pozvánka ani pro ochranitelku TJS Královské Vinohrady.

Místo, kde se cvičení uskutečnilo, bylo po odsouhlasení ČB na jejím pozemku, která své prostory ke konání této akce hrdě zapůjčila.

O zařízení sportovišť a zázemí pro pozvané se starali členové Českolipské jednoty. Součástí celodenní akce byla i tombola a samozřejmostí bylo občerstvení pro účastníky,

²¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

²² JIRSÁK, Miroslav. XXIV. Výroční zprávy TJS na Král. Vinohradech za správní rok 1910. Praha.

které zajišťovali zástupci hudebního odboru. Poplatek za účast byl jednotně ustaven na částku 30 haléřů za osobu. V plném obsazení českolipskými, v počtu šedesáti šesti členů v doprovodu vinohradského družstva, čítajícího na 8 borců, dohromady podali krásný výkon na prostných a bradlech.

8 Rok 1911

Dalšího roku (1911) se počet členů v Jednotě opět navýšil, a to na 63 – z toho 46 mužů a 17 žen. Starostou byl zvolen br. V. Polák, místostarostou H. Cihlář a funkci náčelníka již Alois Frydrych nevykonával, nahradil ho br. Josef David. Ovšem jeho žena Anna Frydrychová byla do funkce náčelnice zvolena již podruhé. Neznamenalo to však, že zasloužilý českolipský A. Frydrych bude bez funkce, byl posléze zvolen jakožto předseda vzdělávacího odboru. Sedmý rok od založení s sebou nesl mnoho událostí.

Letošní veřejné cvičení připadalo na 3. září. Česká beseda v ČL umožnila událost pořádat v prostoru domu a v zahradě, kde byla umístěna i tělocvična. Na tuto sportovní událost nepochybně zavítalo 10členné družstvo z Královských Vinohrad. *„Osm z nich cvičilo a podalo nám krásnou ukázkou vyspělosti tělocvičné.“*²³ Českolipští dorostenci předvedli nádhernou sestavu na bradlech a prostných. Muži ovládli kruhy. *„Jednota naše zúčastnila se Okrskového cvičení v Bělé pod Bezdězem s jedním družstvem mužů, jedním ženským a jedním vzorným družstvem dorostu. Župního cvičení v Kněžmostě zastoupilo podobně jako v Bělé taktéž jedním družstvem mužů, žen i dorostenců.“*¹¹

Vzdělávací odbor pod správou Aloise Frydrycha také nezůstal pozadu a uspořádal přednášku která nesla název „O důležitosti tělocviku“. Byl na ni diskutován vývoj TV a v neposlední řadě podporována myšlenka o zakomponování co největšího počtu českých obyvatel do organizace Sokol.

Sokolská organizace v České Lípě zařadila mezi své oddíly i pěvecký sbor, který měl Jednotu provázet na sportovních kláních a sjednocovat mladé českolipské hudebníky se zájmem nejen o hudbu, ale i o sport.²⁴

²³ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

²⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

9 Rok 1912

Čas plynul v Českolipské jednotě jako horská bystřina plná sportovních klání. Za významnou událost roku 1912 možno považovat zřízení menšinového výboru, jenž byl zastoupen třemi delegáty. Zřízení výboru bylo z důvodu potřeby správy budov českolipských spolků, které se řadily k Čechům a hájily ideu českého národa.

Událostí tohoto roku se stalo spoustu – od večírků členstva po sportovní klání i po přednášky se sportovní tematikou. Za zmínku stojí zejména přednáška na téma: „Arcivíčiitel národů, J.A. Komenský“, jež si zasloužila a obdiv nejen členstva českolipského, ale i hostů z Mladé Boleslavi, Dobříše a Královských Vinohrad.

9.1 VI. Všesokolský slet

Českolipští si samozřejmě neodpustili konání před sletového večírku, který předcházel VI. sletu v Praze. Rok 1912 byl pro Sokolskou organizaci opravdu rokem slavným, neboť organizace slavila 50. let od založení bratry Fügnerem a Tyršem. Na počest byla uspořádána všesokolská sletová slavnost, VI. Všesokolský slet, který byl zahájen 27. června a slavnostně zakončen 4. července 1912. Slet se odehrával na pražské Letné. Tohoto roku vystoupilo na Všesokolském sletu přes 32 000 cvičenců.²⁵

Nechyběli tam ani čeští Sokoli ze Spojených států amerických, Francie a Ruska. Českolipští byli zastoupeni v počtu 39 členů, z toho 23 mužů, 9 žen, 4 borci z dorostenců a sestavu uzavřela tříčlenná skupina děvčat z dorostu.

²⁵ VI. Všesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=793>

VI. Vsesokolský slet byl „*prvním sletem Svazu Slovanského Sokolstva v Praze na Pláni Letenské, na které byly složeny úcty z vykonané práce ve prospěch národa před širší veřejností.*“²⁶

Slet roku 1912 byl myšlen v antickém stylu, přičemž vše bylo postaveno ze dřeva (kulisy opláštěné jutou). Sletišťe na Letné v Praze k příležitosti IV. Vsesokolského sletu převzal pod své perutě architekt Ludvík Čížek. O výzdobu se postaral jeho spolupracovník Alois Driák. Jim se podařilo zbudovat sportoviště za necelých 6 měsíců. Stadion byl konstruován pro 100 000 diváků. O tom také vypovídá velké množství dřeva, které bylo na stavbu využito, na stavbě ho bylo spotřebováno na 6050 m³.

Vyvrcholení programu bylo představení v Aténách po bitvě u Marathonu, která zdůrazňovala jak řecký ideál krásy duše, tak i krásy tělesné. Nejednalo se o drobnou divadelní scénku s několika herci, neboť tato scénická alegorie čítala na 1300–1500 účastníků, kteří byli vsazeni do všemožných rolí napříč vrstvami tehdejší společnosti. První tři týdny Sokolských slavností probíhal tzv. předsletový program, neboť hlavní část programu byla zahájena až v posledním týdnu slavností.

Českolipské tělocvičné jednotě k účasti dopomohla finanční podpora její ochránitelky Jednoty vinohradské částkou 300 korun. Částka měla být využita na jízdné a sletové odznaky. O dorostence bylo taktéž postaráno 15 korunami, které mířily na nákup vstupného na zmiňovaný slet. Českolipští nejenže předvedli opravdu úctyhodný výkon, ale událost pro ně měla také motivační přínos.²⁷

²⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 102.

²⁷ *Vsesokolské slety – napříč třemi stoletími* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <https://slet.sokol.eu/informace/historie-sletu/>

„K veřejnému cvičení svěřenky své dne 8. září 1912 vyslali jsme dva členy správního výboru a dvě vzorná družstva mužů a žen. Celkem účastnilo se zájezdu 28 bratří a sester. A přítomnost jejich byla očividnou vzpruhou pro krásné snahy bratří Českolipských.“²⁸

Ochránitelka jakožto každoročně zaslala TJS Česká Lípa další sumu peněz na rozšíření tělocvičny a na opravu náradí a také na rozšíření knihovny. *„V České Lípě svěřenka naše pilně připravovala se k sletu a za vydatné podpory bratří správního výboru našeho vypravila do Prahy téměř veškeré své cvičitele. Působil-li slet i na naše úhlavní nepřátele mocným dojmem, zanechal v srdcích všech přítomných zástupců českých menšin jistě stopy nezníčitelné. Slet, obraz české síly, vzpružil je k boji novému a vyzbrojil je hrdým vědomím, že jsou příslušníky národa, který v mnohém ohledu kultovní práce a snažení jest dnes vzorem celému vzdělanému světu.“²⁹*

²⁸ JIRSÁK, Miroslav. XXVI. Výroční zprávy TJS na Královských Vinohradech za správní rok 1912. Praha.

²⁹ JIRSÁK, Miroslav. XXVI. Výroční zprávy TJS na Královských Vinohradech za správní rok 1912. Praha

10 Rok 1913

Valná hromada se tohoto roku poprvé od založení potýkala s absencí zástupců Vinohradské ochranné jednotky. Ovšem jako každý rok byli voleni zástupci na místa, jimiž TJS Česká Lípa disponovala vybrané nejdůležitější z nich. Starosta: V. Polák, místostarosta: H. Cihlář, náčelník: J. David, náčelnice: A. Frydrychová. Menšinový odbor ovládali br. Palme, David, Frydrych. Odbor dramatický náležel roku 1913 br. Palmeovi, Vzdělávací odbor spravoval br. A. Frydrych. Členská základna byla v počtu 29 mužů vč. žáků a dorostenců, žen bylo i se žákyněmi a dorostenkami celých 46. Dohromady se jednalo o 135 členů, což je o více než 100 členů více nežli v roce založení. Zde je vidno, že čas Sokolskému hnutí prospíval ať už v počtech členů, tak i mezi obyvateli pohraničí rostla jeho popularita.

TJS ČL toho roku pořádal dvě Sokolské besedy první byla 4. května a druhá 6. září.³⁰

„Tato druhá beseda ze 6. září, projektována ve větších rozměrech u „Tří Lip“ s programem, který vykazoval koncert na piano, vystoupení ženského cvičitelského sboru, recitace, vystoupení pěveckého kroužku, tombolu, bufet, a pohoštění žactva.“³¹

Je vidno, že díky zapálenosti a tvůrčím schopnostem členstva se nejen prohloubilo povědomí a popularita TJS ČL ale i v pokladně jednoty narůstal stále větší kapitál. Získané finance byly použity na rozšíření vybavení tělocvičny.

Nejen že, Českolipští události pořádali, ale při příležitosti cvičení se i ve velkém počtu účastnili, kupříkladu na okr. Cvičení v Katusicích u Bělé pod Bezdězem.

³⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

³¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s.120.

*„Účastno 14 mužů, 10 žen, 7 dorostenek, 6 dorostenců, v kroji jich bylo 11, celkem 48 členů.“*³² Dobrovičtí jednotu pozvali na župní slet, kterého se Českolipská jednota zúčastnila v hojném počtu.

Mezi daty 7.- 8. září byla zorganizovaná návštěva okolními jednotami, aby nazírala krásám nejen tělocvičným, ale i kulturně relaxačním. Dne 7. září proběhlo v České Lípě veřejné cvičení v hostinci U Tří Lip. Den následující byl zasvěcen návštěvě nedaleké vesnici Skalice.

*„Nad jiné významné jsou však pro vzájemné vztahy naše do České Lípy také tohoto roku 7. a 8. září (1913) vypravila se 2 družstva (1 mužů a 1 žen) sboru cvičitelských za účasti dalších bratrů do České Lípy k veřejnému cvičení jednoty spolku. Našim bratrů a sestrám dostalo se od bratrů a sester Českolipských přijetí tak srdečného a upřímného, že i na tomto místě náleží jim za to náš dík. Českou Lípu, svěřenku svoji navštívili jsme ve dnech 7. a 8. září u příležitosti jejího veřejného cvičení. Účastníků bylo 40 z toho 6 členek ženského odboru. Na veřejné cvičení tomto družstvo naše cvičilo na bradlech, kruzích a prostných. Druhého dne za ochotného doprovodu bratrů domácích podniknut do krásného okolí českolipského výlet.“*³³

V dalších měsících Jednota českolipská nadále pokračovala v tvorbě programu kulturního ražení. Proto dům České besedy hostil přednášející z nedaleké Bělé, kteří patnáctého října přednášeli na téma „Tělovýchova žen“. Přednáška shledala velký úspěch, neboť ženský odbor pocíťoval neustálou křivdu ze strany mužské většiny spolku. Posléze roku 1913 bylo ženám přiznáno rovnocenné hlasovací právo na členských schůzích jako měli muži.

³² Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s.121.

³³ JIRSÁK, Miroslav. *Výroční zpráva TJŠ na Královských Vinohradech za správní rok 1913*. Praha.

11 Válka rok 1914

Začátek nového století nezačal úplně růžově. Politické chmury, které trápily Evropu, postupně vyvrcholily ve světový konflikt.

Konflikty byly stupňovány, až 28. června 1914 kdy byl spáchán atentát na následovníka Rakousko-Uherského trůnu, arcivévodu Františka Ferdinanda d'Este, a jeho manželku Žofii Chotkovou, vévodkyni z Hohenberka.

V Čechách – respektive na území dnešní České republiky dochází k velké persekuci politických i protiválečných aktivistů. Kupříkladu byl zatčen český a československý novinář a politik Václav Klofáč. T. G. Masaryk emigruje do ciziny připravit půdu pro budoucí 1. republiku a podpořit protirakouské hnutí.³⁴

11.1 Rok 1914

Rok 1914 byl rokem, kdy TJS ČL byl již po celých dlouhých a nepřízní opředěných 10 let stále v plné síle a sdružoval bratry a sestry, kteří chtěli rozvíjet svou tělocvičnou zdatnost.

Deset let od založení nelze přejít bez povšimnutí, a proto „byl ustaven výbor 5 členů ke cti této oslavy bylo uspořádáno v měsíci červenci okrskové cvičení za pomoci bratrské jednoty Podlázecké na tzv. Rožátovském ostrově. Mezi hosty nechyběli zástupci jednoty Vinohradské s trubačským odborem. Z jednoty naší navštívilo tuto oslavu přes 50 členů, cvičení se zúčastnilo 15 bratrů, 8 sester, 5 dorostenců a 7 dorostenek. Největšího lesku dodala oslavě naší Ochránitelka, jejíž trubačský odbor účinkoval tak zdatně při cvičení a koncertu výkony všech obracely na sebe veškerou pozornost.“³⁵ Opět tu byla událost, která

³⁴ Atentát v Sarajevu Velkou válku zahájil. Co ji ale způsobilo? Dostupné z:

<https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1028319-atentat-v-sarajevu-velkou-valku-zahajil-co-ji-ale-zpusobilo>

³⁵ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s.124.

nepředstavovala jen krásné ukázky na prostných, bradlech, kruzích a ostatně na všem nářadí, ale taktéž to byl jakýsi dar v podobě finančních prostředků, které jednota získala za vstupné, občerstvení a prostřednictvím darů.

*„V České Lípě nálada tesknější než kdekoliv jinde v zázemí. Zvláště doléhala válka těžce na sokola. Kdo mohl býti schopnějším válečníkem než sokol kdyby ovšem bylo by jemu možno vstěpit také válečné nadšení. Toho tu ovšem moc nebylo a býti nemohlo. To bylo také známo Rakousko-Uherským kruhům vojenským a za to také trpěl od samého počátku války br. Sokol, jsa perzekuován a byl proto na stráž. “*³⁶

V osudný den vyhlášení mobilizace do vojenských jednotek Rakousko – Uherských, a to dvacátého šestého dne měsíce července, odhodlaní českolipští Sokoli vzletli na pomoc.

*Narukovali bratři naši K. Palme, Kar. Vajndl, Jos. Malý, všichni tři členové výboru. V den 7. října následovali jich bratři: K. Klofáč, Vl. Biňovec, Jos. Krejbich, K. Točner, L. Mareš, J. Chalupský s nimiž i ostatních 21 členů TJS ČL v 1. roce války.*³⁷

Českolipská jednota tak přišla o téměř všechny mladší ročníky. V Českolipské jednotě tak působili pouze starší borci. Spolkem tato událost nevýslovně otrásla, a proto bylo uvažováno, že cvičení nadcházející bude zrušeno.

³⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 130

³⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 130

12 Rok 1915

Následující rok byl pro Sokol téměř devastujícím. Stav členský se roku 1915 vyšplhal na pouhých 32 členů. S tím také byla spojena činnost spolková, neboť kupříkladu knihovnu museli pro nedostatek návštěvníků uzavřít. Vedoucí funkce byly zastoupeny následovně: „*Starosta br. Václav Polák, místostarosta Antonín Novotný, jednatel Emil Jarolímek, pokladník Jan Jarolímek, výběrčí Emil Polanský, Knihovníci zastoupeni členy A. Landa, B. Martinovská, náčelník J. David, náčelnice A. Frydrychová, dm. Správce A. Frydrych.*“³⁸

Pro nedostatek finančních potřeb rodin zasažených válkou kvůli narukování otců rodin do armády byla zřízena pro tyto nemajetné rodiny domácí škola, ve které se vyučoval český jazyk, zejména čtení a v neposlední řadě také dějiny. Tohoto úkolu se ujali bratři z Českolipské jednoty sokolské bratři J. Horáček ml. a E. Jarolímek. Českolipská jednota vytvořila pro rodiny padlých bratrů hrdinů fond, kterým přispívala na chod domácností, podporu dětí a na základní suroviny. Nejeden rodina zůstala totiž o hladu a bídě, dokonce i bez otce díky neblahé situaci na válečném poli. Příspěvky činily v jednorázové podobě 50 korun, což nebylo sice mnoho, ovšem alespoň na nějakou chvíli se dařilo ukojit strasti, jež zažívaly rodiny padlých. Ochraniitelka Vinohradská se taktéž snažila podpořit nejen rodiny, ale také žactvo z chudých poměrů částkou 200 korun.

Již druhým rokem plály nepokoje na bitevním poli. To se odrazilo jednak na dalším úbytku členstva Jednoty sokolské, ale také na persekuci, již zažívalo české obyvatelstvo, neboť nebylo nijak zvlášť zapálené hájit zájmy R-U.³⁹

Z České Lípy odešlo mnoho obyvatel do armády, mezi nimi byli v nemalém zástupu i členové Jednoty sokolské. „*Z řad sokolských šli za smutnou povinností vojenskou bratři J. Široký, A. Černý, Čihák, Koubec, Vomáčka a jiní. Česká Lípa stala se více z hospodářských,*

³⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 131.

³⁹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

než ze strategických důvodů sídlem velitelským náhradního praporu 18. pěšího pluku Královéhradeckého, jehož velitelem byl plukovník Tierschek a tak stalo se město Česká Lípa dostaveníčkem set tisíců našich dobrých krajanů, jež sem volala smutná povinnost vojenská.

Hned v den mobilizační nastoupil mezi jinými službu vojenskou br. Karel Vajndl, který se stal z prvních bolestných obětí našich narukovavších bratrů. “⁴⁰ (Viz příloha č. 2). Bohužel tato smutná zpráva byla posléze potvrzena korespondenčně. Br. Karel Vajndl zahynul 14. dne měsíce března daleko od svého domova. Místem posledním se mu stala Užice v Srbsku. Příčinou jeho smrti bylo nejspíše zastřelení při vojenském útoku. Jeho osoba nebude zapomenuta, neboť on byl jeden z prvních členů zakladatelů TJS v České Lípě.

Přestože se Jednota potýkala s velkou krizí členskou, tak měla stále spoustu schopných a věrných členů. Například Karel Vajndl si zaslouhuje veliké uznání, neboť on tělovýchovou žil, a proto také před svou smrtí odkázal většinu svého majetku Českolipské jednotě. Jednota tak získala kromě prostředků finančních - 1533 korun – i mnoho svazků knih. Persona, kterou představoval Karel Vajndl, je ukázkou šlechetnosti a věrnosti v rozvoji nejen tělesné kultury, ale i podpory češství, jež v době počátku 20. století, zvláště v prostředí pohraničním, svůj hlas potřebovala.

⁴⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 135.

13 Rok 1916

Již druhým rokem hořel konflikt mezi světovými mocnostmi 1. světová válka. Což byl veliký problém, jak na půdě R-U ale i na půdě Sokola Českolipského. Problém tkvěl, jak si jistě dovede každý představit, v nedostatku členů malé jednoty. Z toho důvodu se letošního roku nekonala valná hromada. Nebylo možné volit do funkcí výborů a postů ostatních, proto členové, kteří zastávali místa v r. 1915, na postech předsedů zůstali, stejně jako funkce ostatní byly přeneseny na funkcionáře volené v předchozím roce. Knihovní sbírky byly zaneseny prachem, neboť již druhým rokem bylo půjčování titulů zastaveno pro nezájem, a dokonce 2. měsíce roku 1916 zastaveno. Zpráva okresního hejtmanství referovala o rozpuštění „Svazu slovanského Sokola“.

Smutný to rok pro TJS Česká Lípa, neboť se v krvi prolitém roce neuskutečnil žádný výlet, veřejné cvičení ani přednáška. Jediné, co si Jednota mohla dovolit, byl vánoční večírek. Jak už bylo řečeno finanční prostředky v rodinách chyběly, a proto se menšinový výbor rozhodl k příležitosti Vánoc obdarovat každé dítě ve spolku částkou 3 korun. Nebylo to moc, ovšem v době, kdy peněz bylo pomálu, alespoň malý obnos jistě dětem rozzářil oči.⁴¹

*Na Vojnu narukují bratři: Jan Jarolímek, Alois Frydrych, Josef David a jiní, protokolárně nevedení. Činnost v Jednotě stále ochablější a tesklivější.*⁴²

Tělocviční jednota Sokol Česká Lípa tím přišla o velkou část funkcionářů, již zastávali místa vedoucí. Pokladní, domácí správce, náčelník byli odvedeni na frontu.

⁴¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

⁴² Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 139.

14 Rok 1917

Rok po roce plynul jako říčka, ovšem roku 1917 malá říčka, jež symbolizuje čas, byla rozbouřená a zkrvavená jako nikdy předtím. Země naše byla o dost chudší, neboť do tohoto roku stihlo zhasnout na tisíce lidských životů, které nechtění vojáci obětovali v boji.

Tělesná výchova v době války strádala, neboť cvičení cvičitelského sboru bylo úplně zastaveno, knihovna ani jiný odbor nevykazoval aktivitu. Jediná událost, která se tohoto roku konala, byla vánoční besídka, kterou zůstavší členové uspořádali pro děti. Hladomor ve vydrancovaném R-U sužoval nejednu rodinu, a proto byla 50 nejmladším darována sice drobná částka, jež se pro některé stala symbolizující tradicí a také štěstím, které alespoň na malý okamžik ztišilo ukrutnou realitu války.

Při životě byla Jednota českolipská udržována pouze pár členy, kteří zajišťovali spolkovou agendu. Do funkce jednatele zvolilo členstvo br. E. Polanského, který hrdě převzal funkci po E. Jarolímkovi. Česká Lípa se proměnila v tábořiště vojsk R-U především českých vojáků, kteří si i na německém obyvatelstvu, především u obchodníků, vynucovali češtinu. To byl však jediný přínos. ⁴³„*V městě čilý ruch, jakého nebylo pamětníka. Všude plno vojska. Živo všude ve dne v noci. Prodávající nutí se všude do češtiny. Hlomozně, slavnostně, s vojenskou hudbou odcházejí pochodové setniny do pole.*“ ⁴⁴

⁴³ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1901-1921.

⁴⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K. 65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904-1929, s. 147.

15 Konec 1. světové války

Poslední rok války se psal v roce 1918. Je nazýván mnoha historiky rokem mírovým, neboť došlo k ukončení 1. světové války. Proražení německé fronty, o který se zasloužil vrchní velitel spojeneckých sil Ferdinand Foch, a ústup císařského vojska Rakouska – Uherska a Německa z Černé Hory, Albánie a Srbska. Následná kapitulace Turecka a Bulharska tlačila i na Rakousko-Uhersko. Tyto klíčové válečné události, které Rakousko-Uhersku a jejím spojencům nehrály do karet, donutily Německo a R-U kapitulovat také. *„Státy započali jednat o příměří dne prvního listopadu roku 1918 v oblasti Benátska v Itálii u města Padovy mezi státy Dohody a Rakousko-Uherskem. K podpisu se mocnosti sešli 3. listopadu o 3. hodině odpolední. V následujících dnech konkrétně tak 8. listopadu zahájili mírový proces státy dohody, jednání probíhalo s Němci. Jednání se odehrávala poblíž Francouzského města Compiègne. „Devátý listopad pro Němce znamenal abdikace jejich císaře Viléma II. Přičemž zástupci sociální demokracie vyhlásili v Berlíně republiku.“*⁴⁵ O dva dny později se rakouský císař Karel I. zavázal svým podpisem naprostého vzdání se veškerých politických i nepolitických zásahů do otázek státu. Stejný den došlo k zániku Rakouska-Uherska až nakonec téhož dne oficiálně skončila první světová válka.⁴⁶

15.1 Rok 1918

Mírový rok 1918 je rokem štěstí i zármutku. Spoustu lidských životů ztratila 1. světová válka. Členové, kteří se vrátili z vojny, byli válkou zle poznamenáni. Přes všechny strasti však, oddali se opět Jednotě sokolské.

⁴⁵ PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-46-X, s. 111-115.

⁴⁶ ⁴⁶ *Atentát v Sarajevu Velkou válku zahájil. Co ji ale způsobilo?*. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/svet/1028319-atentat-v-sarajevu-velkou-valku-zahajil-co-ji-ale-zpusobilo>

Členstvo 18. roku 20. století se začalo navracet z vojny. Noví členové přibyli do řad Jednoty sokolské v České Lípě. Toho roku přibylo zpět do řad českolipských Sokolů 12 členů odešlých do války světové. Celkem se Jednota těšila podpoře 110 členů a členek.

V čele TJS Česká Lípa stálo v roce 1918 mnoho oddaných Sokolů. Post starosty Českolipské jednoty obsadil br. Emil Polanský, funkci místostarosty převzal Jan Jarolímek, jednatelem byl zvolen Antonín Novotný, funkce náčelníka byla letošního roku sjednocena i za ženskou část Jednoty. Náčelnicí byla zvolena sestra Anna Frydrychová. Přesto že členů přibývalo, poválečná morálka stále ochromovala většinu členstva, a nejen jeho ale i té doby již Československé republiky.

Cvičitelský sbor, nekonal tohoto roku žádné veřejné cvičení, pouze nejmladší žactvo pravidelně cvičilo. Starší členové Jednoty bohužel letošního roku nenastoupili k cvičení.

Nebylo však po všem. TJS v České Lípě nezůstala pozadu a konala alespoň výlety, byl uspořádán ozdravný pobyt pro několika desítek žáků a žákyň do Bělé pod Bezdězem.⁴⁷

⁴⁷ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

16 Rok 1919

Psal se rok 1919 a již 26. den prvního měsíce tohoto roku bylo svoláno zasedání valné hromady spolku českolipského.

Vedoucí funkce ve spolku byly zastoupeny následovně starosta: Emil Polanský, místostarostou byl zvolen Alois Frydrych, nejvyšší cvičitelskou funkci náčelníka zastával br. Josef David, a náčelníci nikdo jiný než Anna Frydrychová. Rok 1919, kdy československá republika byla ještě v plenkách, čítala Českolipská jednota Sokol sto šestnáct členů.

Počátkem února se cvičitelské aktivity přesunuly do Ferdinandovy školy.

V následujících měsících se odehrávalo mnoho událostí. Mezi vlastenecké se řadí kupříkladu vztyčení státní vlajky na nedalekém hradě Bezděz. V březnu byla uspořádána recitační soutěž pro členy. Dále pak účast na slavnostech, kde členové vyměnili gymnastický úbor za kroj a vydali se na slavnosti spojené s narozeninami prezidenta republiky.

Jako další vlastenecký čin z řad členstva bylo předání praporu 18. pěšímu pluku, působící v Hradci Králové. Nejednalo se však o drobnou událost, avšak o akci velkých rozměrů, dalo by se říci, že šlo o slavnost a dík českým legionářům za oběti, které položili v boji za svobodu.

Konání slavnosti je datováno k dnům 10. a 11. měsíce května. Na prapor nepřispíval pouze spolek, ale také přívrženci sokolští a také Češi žijící v České Lípě a okolí. Vybráno bylo něco málo přes 2500 korun. Před radnicí v České Lípě, kde se slavnost konala, byl symbolicky předán prapor. Průvod, který tomuto předání předcházel, byl veden celým městem. Při něm byli oslavováni nejen vojáci, kteří hrdinně bojovali v 1. světové válce, ale přes odpor německé populace byla oslavována i republika v čele s T. G. Masarykem.

Téhož měsíce bylo vzpomenu na Rumburskou vzpouru vycházkou do přilehlého Nového Boru k památníku zastřelených vojáků.

Ze sportovních událostí, kterých se českolipská TJS účastnila, stojí za zmínku návštěva Župního sletu v Litoměřicích, uspořádaném Župou Podřipskou. Dále pak

devítičlenná výprava na župní slet 3. srpna v Mnichově Hradišti. Je třeba říci, že zmíněná tělocvičná událost zaznamenala velký ohlas, neboť Českolipská TJS získala od pořádající jednoty veřejnou pochvalu, udělenou na závěr sletu. Není se čemu divit. Českolipští byli ceněni jak za prostné, tak za hrazdu, kde toho dne ukázkovou sestavu předvedla sestra Anna Frydrychová.

Konec září byl věnován návštěvě Bělé pod Bezdězem, kde se konalo veřejné cvičení. Což je velice obdivuhodné, neboť následujícího dne, a to 28. září, proběhlo v České Lípě veřejné cvičení taktéž. Bylo zvykem cvičit v tělocvičně, ovšem poradatelská jednota TJS Česká Lípa zvolila s ohledem na krásné počasí toho dne cvičení v přírodě. Veřejné cvičení navštívila kupříkladu Jednota vinohradská, neb jakožto ochránitelka zde nesměla absentovat. Mnoho dalších jednot přihlíželo události, velká část z nich se taky aktivně účastnila. Jednota z Královských Vinohrad kupříkladu zinscenovala v českolipském divadle malé představení. Značnou částí přispěl třiatřicátý legionářský pluk, který na místě konání cvičení zajišťoval hudbu, ale i podpora ze stran rozhodčích. Opravdu velký úspěch mělo veřejné cvičení pořádané českolipskými nejen proto, že se upevňovaly vztahy mezi zúčastněnými, ale především vystoupením z úkrytu tělocvičny, do kterého se byli nuceni členové českých spolků uchýlovat před německou nenávistí a perzekucí. Tím dali najevo, že jsou ochotni bojovat proti odporu z řad německé většiny.

Konec října byl věnován slavnostnímu otevření „Ferdinandovy školy“, jež se stala první českou obecnou a měšťanskou školou v České Lípě. Byl to veliký úspěch, neboť není jistě třeba připomínat, že česká menšina zde zastupovala pouze několik málo procent.⁴⁸

⁴⁸ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

17 Rok 1920

Dvacátá léta dvacátého století byla započata a s nimi přichází událost, vzbuzující ve všech členech Sokola radost a sympatie. Tohoto roku byl uspořádán již VII. Všesokolský slet. Ovšem, než se zmíním o události tak velkolepé, věnoval bych pár slov také stavu členstva a událostem menším.

Veřejná cvičení, jimiž Českolipští žili, tentokrát proběhla na několika místech, kupříkladu v Mladé Boleslavi, Bělé pod Bezdězem, Varnsdorfu a v Novém Boru.

Novoborské veřejné cvičení si zasloužilo účast téměř všech členů z Jednoty českolipské, neboť sprátcená jednota byla taktéž podpůrnou jednotou Sokolů z České Lípy. Nemluvě o tom, že vzdálenost, mezi městy v té době byla stejně zanedbatelná jako nyní, ač infrastruktura nebyla ve stavu současném.

Členská základna se neustále rozšiřovala. Není se čemu divit, neboť jak jsem zmínil výše, jednalo se o vlastenecký boj proti německé většině. Proto také v roce 1920 bylo mezi členstvo počítáno na 143 jedinců z čehož bylo 57 zastoupeno ženami a 86 muži. Tak početná byla Jednota českolipská.

Dostáváme se k přelomovému okamžiku naší Českolipské jednoty. TJS se dne 3. června 1920 stala ochránitelkou nově vzniklé jednoty TJS Dolní Poustevna. Pouhých 20 členů a několik desítek žáků a žákyň čítala nově vzniklá Jednota v Dolní Poustevně. Novou pobočku Sokolskou pozvali českolipští na společné cvičení dne 18. září, přičemž i členstvo z Dolní Poustevny už po měsíci trvání podalo skvělý výkon. Zejména žactvo, obdařené nejen talentem, ale i neutuchajícím nadšením z tělesných cvičení.⁴⁹

17.1 VII. Všesokolský slet

⁴⁹ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s

*„Konal se až po I. světové válce, opět na Letné, a znamenal velký krok vpřed. Sletové přípravné odbory zajišťovaly dopravu pro bezmála milion diváků a účastníků sletu. Ve sletovém průvodu Prahou pochodovalo přes 35 000 Sokolů a poprvé i ženy. Sletová aréna byla vybudována na rozloze 128 669 m², tribuny pojaly až 150 000 diváků. Mnohatýdenní slet zahrnoval mnohá hromadná cvičení žactva a dorostu ze škol i jednot během června. Hlavní cvičení sokolů proběhla 27. až 30. června, své sestavy předvedlo postupně 50 000 cvičenců včetně armády.“*⁵⁰ Slet navštěvoval i prezident T.G. Masaryk, který se svou ženou opouštěl na koni Pražský hrad a z hlavní tribuny napjatě sledoval dění na cvičišti.

Událost nevídaných rozměrů se povedlo svolat na Letenské pláni i po tak ničivém boji v I. světové válce. Národ byl stále znaven a vysílen z boje za samostatnost a hájil vlast na bojišti. I přes všechny chmury z minulosti se Českolipští účastnili této honosné slávy.

Přípravy na VII. Vsesokolský slet nebyly otázkou pár týdnů, ale tématem, které bylo aktuální už v předešlém roce. Neboť pod vedením náčelníka TJS Sokol Česká Lípa Josefa Davida a náčelnice Heleny Šimonové, jimž pílě a motivace byla vlastní, úspěch přicházel až byl na dosah ruky, když 71 členů mělo tu čest reprezentovat TJS Česká Lípa na Letenském sletu. Z toho mladší část týmu tvořilo 6 dorostenců a ve stejné kategorii dívčí hájilo Českolipskou jednotu 5 děvčat.

Nastínit lze situaci doby, jež byla zaznamenána ve výroční zprávě TJS Česká Lípa jednatelem Antonínem Novotným. Zpráva jednatele M. Poláka: *„Tento rok 1920 bude zapsán zlatými v dějinách Sokolstva, neboť právě v té době, kdy snad naši osvobozenou vlastí stahovaly se černé chmury nedůvěry, následkem všeliké vnitřní i všelijak jinak vyvolávané a živené politické roztržitosti a lidské sobeckosti, slétlo se Sokolstvo z celé oblasti Československé republiky, z ciziny i z dalekého zámorí na Pláň letenskou, kde před celým národem a celým světem manifestovali svoje síly, a tím dokázalo, že tu stojí v mohutném*

⁵⁰ KOZÁKOVÁ, Zlata. *Sokolské slety: 1882-1948*. Praha: Orbis, 1994. ISBN 80-235-0029-5, s. 21.

*jednotném šiku, připraveno v každém čase hájit samostatnost naší republiky a svobodu jejího občanstva.“*⁵¹

Jak bylo řečeno, je vidno, že vydobytí samostatnosti bylo opravdu uctíváné, neboť to byl krok správným směrem, čelit spolu se světovými demokraciemi problémům nedemokratickým společně.⁵²

⁵¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

⁵² VII. Vsesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=792>

18 Rok 1921

V roce 1921 žilo na území České Lípy na 17 stovek Čechů. Je až k neuvěření, že veškeré členstvo tohoto roku dosahovalo počtu 202 jednotlivců čítalo na dvanáct procent celkového počtu Čechů žijících v České Lípě. Zde je vidět, že ideje sokolské dosahovaly na velkou část české populace.

V druhém měsíci, a sice k 5. dni, uspořádala TJS Dolní Poustevna, již měli Českolipští pod svými křídly, reprezentační ples. Výsledkem bylo nejen prohloubení vztahů, ale taktéž zmínka o plánovaném společném veřejném cvičení, ke kterému mělo dojít v nadcházejících měsících.

Nejen vlasteneckou povinnost, ale i vrozený pocit vlastenecký odrážel na divadelním parketu lásku k prezidentu republiky T.G. Masarykovi. Divadelní představení nesoucí název „Pro tatíčka Masaryka“ ztvárnil dramatický výbor Českolipské jednoty 6. března 1921.

Poslednímu červencovému dni dominoval slet Fügnerovy župy. Pro místo konání byla tohoto roku vybrána Česká Lípa. Pražská Vinohradská jednota jako ochránitelka přispěla též nemalým dílem organizaci, když jednak propůjčila svůj trubačský odbor pro ozvučení celého sletu a také připravila program sletu. Ten zahrnoval nejen slavnostní průvod a samotnou sletovou slavnost, ale taktéž akademii konanou v Městském divadle v České Lípě. Ukázky z divadelního prostředí i přes zaměření spolku na tělovýchovu byly posléze opěvované. Stejným způsobem si získal dupot nohou a tleskot rukou výkon na cvičišti.

Prostná opět brala dech. Zářili na nich jak muži, tak ženy i žactvo s dorostem. Sedm cvičenců, kteří se ujali úlohy gymnastické na koni na šíř, získalo taktéž velký počet obdivovatelů, a v neposlední řadě žactvo a dorostenky zaujaly svými výkony při skocích. Členstvo nejen že podávalo skvělé výkony na cvičišti, ale ve spolupráci s dobrovolníky zajišťovalo občerstvení, hudbu a doprovodný program soutěže.

Jak již lze dovodit i přes skvělé výkony členů neobešla se tato slavnost bez křivd, posměchu a útlaku ze strany německého obyvatelstva. Reakce na českolipský slet nebyla projevena jen nepříznivými pohledy ze strany Němců, ale dokonce i prostřednictvím německého tisku. Událost konanou v České Lípě popsali velice odpudivě německé listy

Deutsch Leipziger Zeitung ze soboty 30. července 1921. Česky psaný plátek reagoval na zprávu v Deutsch Leipziger Zeitung následovně: „*Za okupaci města českými štváči, přičemž autor článku radil Němcům jak se mají bránit proti vpádu Čechů na poněmčené území. Rady, kterými zaplnil dvě strany protičeského článku, zněly například takto: „Schovejte se do domů, nevycházejte do ulic, zatáhněte žaluzie, zabeďte okna a zavřete obchody.“ Sokolské zájezdy do zněmčeného území znepokojují a rozčilují Němce v nejvyšší míře.*“⁵³ Na zmíněných citacích a překladech z dobového tisku je patrné, jaká propaganda ovládala myšlení Němců na území České Lípy, manipulovala s jejím vědomím v neprospěch Čechů a řekl bych, že je až nutili do ochranných opatření proti takzvané “okupaci” Českolipska Čechy.

Události se zúčastnilo 947 osob, přičemž župní slet neměl přínos pouze morální ale i finanční, neboť zde bylo vybráno necelých 24 000 korun. Finance naprosto přeplnily pokladnu a zajistily stabilnější situaci pro Tělocvičnou jednotu Sokol z České Lípy. Českolipské stále trápí problém vlastní sokolovny a proto. Župní slet přinesl českolipským na 30 000 korun, přenechané stavebnímu fondu na stavbu a údržbu tělocvičny. Slíbeno bylo na valné hromadě konané v listopadu roku 1921, že budou započaty práce na zřízení vlastní tělocvičny.⁵⁴

⁵³ Němci a župní sokolský slet. *Národní zájmy mladoboleslavské*. Mladá Boleslav, 1921, 2.(33).

⁵⁴ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

19 Rok 1922

Leden odstartoval další rok života TJS Česká Lípa. Ve třetím týdnu probíhaly volby do obvyklých funkcí ve spolku. Mandáty nejdůležitější získali dále zmiňovaní. Na post starosty byl toho roku zvolen František Příšovský, post místostarosty obsadil bratr Emil Polanský, funkce náčelníka zůstala jako již minulý rok Josefu Davidovi, náčelnicí se stala Helena Šimonová.

Velikost Sokola, která každý rok zasáhla větší počet nadšenců znatelně zasáhla i Jednotu českolipskou. Druhý měsíc roku 1922 patřil zřízení TJS v Rumburku. Jednalo se o pobočku Sokola v České Lípě, kterou Českolipská jednota přijala 5. března téhož roku.

„Letos 16. února bylo tomu 60 let, co v Praze za předsednictví Dr. Julia Grégra konala se ustavující schůze mateřské jednoty „Sokol“. Starostou tehdy zvolen Jindřich Fügner, náčelníkem Dr. Miroslav Tyrš, jednatelem Dr. Eduard Grégr. „Sílotužná“ cvičení započala 1. března v soukromém bytě Jana Malypetra. Nikdo tenkrát netušil, do jak široka a hluboka rozlije se nová myšlenka, a jak rozkvete nadržovaná síla české země a českého ducha. Máme víru, že v budoucnosti stane se naše Sokolství náboženstvím i politickým programem každého opravdu česky cítícího člověka a že náš prapor i nadále bude praporem ušlechtilého českého bratrství, rovnosti a volnosti.“⁵⁵

Je vidno, že pojem Sokol byl synonymem češství, neb v Jednotě českolipské došlo tohoto roku k velké při mezi Josefem Lhotákem a jeho synem, kteří odsuzovali jednání proněmecké br. Čenka Horáka. Ten se nechal slyšet, že se cítí býti více Němcem nežli Čechem a na základě této teze došlo k velké při. Josef Lhoták požádal na valné hromadě spolku o vyloučení člena br. Horáka. Není divu, že se jednalo o problém. Faktem je, že persekuce ze strany německé většiny nebyla zanedbatelná a lidé na ni nezapomínali. Tento problém vyostřila skutečnost že br. Horák prohlásil v místních novinách Böhmen Leipa Zeitung, že jeho srdce tíhne spíše k německé většině, neboť i jeho zaměstnání se týká čistě německého obyvatelstva. Bohužel návrh nebyl přijat a br. Horák vyloučen nebyl.

⁵⁵ BOHATA, Kamil. Založení Pražské tělocvičné jednoty Sokol. *Náchodské Listy*. 1922, **13**(8).

Tuto situaci navrhovatel sporu br. Lhoták neunesl a včetně svých tří synů z Jednoty českolipské vystoupil.

Každopádně rok 1922 nebyl zasvěcen jen sporům. Tohoto roku se podařilo TJS Česká Lípa zakoupit pozemek, který měl sloužit k výstavbě tělocvičny.

Březen provázely slety, kupříkladu slet Fügnerovy župy v Mladé Boleslavi.

Nedaleký Nový Bor se taktéž uchopil organizace a uspořádal okrskový slet. Členstvo v počtu 12 mužů a 16 žen zavítalo na novoborské cvičiště. Prostná v podání děvčat byla provedena s pílí a krásou, kterou opěvoval i náčelník Novoborské jednoty.

Začátkem července, a to 9. 7., zavítali sokolští dorostenci a dorostenky do nedalekých Podmokel u Děčína, kde se konalo veřejné cvičení a zároveň byla mládež svědky slavnostního odhalení pamětní desky věnované br. Miroslavu Tyršovi.

Je fascinující, že tolik mladých nadšených česky smýšlejících dítek mělo zájem o hodnoty, které Sokol nabízel. Proto se při příležitosti Vánoc rozhodli členové obdarovat všechny děti malými dary. Obdarováno bylo na sedmdesát dětí. Nadílka však nezasáhla jen děti, ale i Českolipskou jednotu Sokol. Vinohradská ochránitelka věnovala českolipským nová bradla, kruhy a žíněnky. Dále pak finanční podporu 2000 korun.

Rok 1922 se blížil ke konci.⁵⁶

⁵⁶ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

20 Rok 1923

Pod vedením zkušených a zasloužilých sokolů, jimiž byli starosta br. František Příšovský, místostarosta Emil Polanský, náčelník Josef David, náčelnice Helena Šimonova a další funkcionáři, Tělocvičná jednota Sokol vzkvétala a rozrůstala se do obdivuhodných rozměrů. Roku 1923 čítala Jednota českolipská v plném počtu 338 členů, což je naprosto úžasné, když vezmeme v úvahu, že v prvním roce fungování měla Jednota pod svými křídly na dvě desítky členů.

Stejně jako stav členský, tak i pokladna nebyla prázdná, ba naopak. Disponibilní zůstatek k 21. lednu 1923 činil 54 069 korun.

Pobočky Tělocvičné jednoty Sokol v Rumburku a v Dolní Poustevně, jejichž byla Českolipská jednota ochranitelkou rozhodly, že se k 4. březnu osamostatní a nadále nebudou podřízeny Českolipské jednotě.

První veřejné cvičení pořádané Kamenickým Šenovem, na něž naše Jednota zavítala, se konalo 15. července.

Další veřejné cvičení, tentokrát však v již samostatné TJS Dolní Poustevny, probíhalo 2. září. Účast naší Jednoty českolipské činila 6 mužů, 7 dorostenců a 3 dorostenky.

Delegace dvou členek vyslána dne 9. 11. 1923 na Královské Vinohrady ku příležitosti 25. výročí založení ženského odboru.

Ovšem cvičitelské aktivity zaujímaly roku 1923 pouze zlomek činnosti Jednoty sokolské, neboť Českolipští iniciovali ve spolupráci s nadšenci z Mimoně založení tamní jednoty, v prvopočátcích prozatímní pobočky TJS v České Lípě.

V neposlední řadě vedení TJS Česká Lípa značně usilovala o koupi pozemku, jejímž vlastníkem byli Ústecko-Teplické drážní podniky. Pozemek měl sloužit k následné výstavbě sokolovny.⁵⁷

⁵⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

21 Rok 1924

Stav na pozicích funkcionářů v Jednotě českolipské byl vlastně dosti podobný, ovšem s tím rozdílem, že roku 1924 byl post místostarosty jednoty rozšířen na 2 osoby, přičemž 1. místostarostou byl Antonín Novotný a 2. místostarostou se stal jako minulý rok Emil Polanský. Starostou jednoty byl opět František Příšovský. Funkce náčelníka patřila tohoto roku stejně jako v roce předchozím Josefu Davidovi a funkce náčelnice taktéž zůstala v rukou stejné osoby, a to Heleny Šimonové.

Konec února byl zasvěcen snaze nakoupit nové vybavení cvičišť, při tom bylo využito maškarního plesu, jenž třiadvacátého dne měsíce února rozezněl stěny Národního domu. Pozván byl i trubačský odbor Jednoty vinohradské. Výtěžek z události pokryl náklady na koupi dvou nových žíněnek a taktéž byla vyměněna stará bradla za nová.

První týden v červenci mládež z Českolipské jednoty zavítala na Tělocvičnou akademii do nedalekého Kamenického Šenova.

Je zajímavé, že přes talent dorostu na gymnastickém náčiní Českolipští nepodali tak dokonalý výkon na veřejném cvičení v České Lípě dne 14. září 1924, jako dorostenci z Jednoty vinohradské, jejichž práce, ať už na bradlech, nebo kruzích - naprosto vévodila tělocvičné události sokolské.⁵⁸

21.1 Zřízení pobočky TJS Česká Lípa v Mimoni

Jak se vždy říká: „Věnuj svým oblíbám čas a budeš lepší a lepší!“ - to se dá s velkou radostí tvrdit i o Českolipské jednotě. Už jsem se zmínil o tom, že Českolipští iniciovali zrod pobočky Sokola v nedaleké Mimoni. Vyjednávání netrvalo dlouho a dne 6. 4. roku 1924 byla pobočka TJS českolipské v Mimoni oficiálně založena. Datum založení se váže

⁵⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

k zasedání valné hromady, který ten den probíhalo jako první ustavující zasedání. Dohled nad průběhem zastupovali z Jednoty českolipské František Příšovský a Josef David, Župa Fügnerova, kam jednota spadala, vyslala Josefa Maštálka. V prvních měsících stav členský činil 40 mužů.

První veřejné cvičení se obešlo bez německé persekuce, přestože se konalo v sále hostince v Pertolticích, který byl německou většinou značně oblíbený. Jakožto mnohé jednoty, tak i pobočka v Mimoni dostala se pod ochranu větší jednoty. V případě pobočky v Mimoni správu ochrannou vykonávala Tělocvičná jednota Sokol Vyšehrad.⁵⁹

⁵⁹ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

22 Rok 1925

Další rok začíná a v něm opět vzrůstá členská základna. Roku 1925 se mezi českolipské Sokoly počítalo na 240 členů. Pravdou je, že číslo bylo sice vysoké, ale pod zkušeným dohledem br. náčelníka Josefa Davida a náčelnice Heleny Šimonové Jednota nezanedbávala své cvičitelské povinnosti. Stejně tak agenda funkcionářská byla pod kontrolou starosty Antonína Novotného a jeho dvou místostarostů. Nezapomínejme však i na ostatní členy, již zastávali funkce ve spolku a přispívali svými idejemi a v neposlední řadě se taktéž podíleli na správném chodu TJ Sokol Česká Lípa.

Župní závody, na nichž naprosto zářili členové Českolipské jednoty, se toho roku konaly v Debři. Ocenění diplomy za prvenství na závodech získali br. Jirouš - 92 bodů, br. Frýba, jemuž udělili rozhodčí 78,75 bodů, a nakonec 3. nejzasloužilejší bratr Pflug, kterému bylo připsáno 78,25 bodu. Nadšení bylo znát i na pyšném náčelníkovi Českolipské jednoty, Josefu Davidovi, jenž si neodpustil blahopřát zmíněným sportovcům, stejně tak jako Antonín Novotný, který zastával funkci starosty.⁶⁰

22.1 Veřejné cvičení

Jako každý rok, i roku 1925 bylo v České Lípě pořádáno Veřejné cvičení. Tentokrát však byla potřeba velkých úprav prostoru cvičišť, neboť se tělocvičné aktivity konaly na čerstvém vzduchu. Na úpravách prostor se podíleli bezmála všichni členové Českolipské jednoty zcela zdarma. Jejich šikovnost přesahovala očekávání, přesto však bylo potřeba sjednat i placené odborníky na některé druhy prací.

Hospodářský odbor v čele s Emilem Polanským zajišťoval ubytování a taktéž zařízení cvičiště. Díky spolupráci v hospodářském odboru návštěvníci veřejného cvičení mohli

⁶⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

navštívit menší pivnici, stánky s občerstvením, menší cukrárnu, stánek s uzeninami a jak tomu už bývá, organizátoři nezapomněli ani na tombolu. Na veřejném cvičení nechyběla Vinohradská jednota, pozvánka byla zaslána i Župě Fügnerově a TJ z okolí České Lípy.

Událost byla zahájena v podvečer 26. června akademií vinohradských Sokolů. Ovšem samotné tělocvičné aktivity započaly slavnostním vytažením státní vlajky za zvuků české i slovenské hymny. Všichni zúčastnění se na cvičiště vrátili v odpoledních hodinách. Průvod, jenž dominoval veřejnému cvičení, započal na městském stadionu a končil na cvičišti, kde mělo k události dojít.

Vinohradští opět zapůsobili na veřejnost, avšak i na své bratry a sestry z jiných jednot nejen sladěnou formou a ukázkovým sjednocením při cvičení, ale i spoluprací a tvorbou celého programu Veřejného cvičení v České Lípě. K slavnostnímu ukončení Veřejného cvičení došlo v nedaleké Mimoni při příležitosti návštěvy nedávno zřízené pobočky TJS Česká Lípa v Mimoni, a to dne 29. června 1925.

22. 2 Tyršův dům

Konec května náležel velkým oslavám, jež provázely otevření Tyršova domu. Slavnostní otevření bylo svoláno na 24. května roku 1925 na místo, kde doposud stojí Tyršův dům – v dřívější Sokolské třídě v Praze, dnes Újezd 450/40 Praha. Budova má taktéž značnou historii, která sahá až do 13. století, kdy stavba náležela řádu Dominikánů. Až roku 1925 tedy započal službu ČOS.

Českolipští samozřejmě nechyběli na události otevření. Se sokolskými prapory a státní vlajkou skandovali svá „Hurá!“ v každém okamžiku, v němž bylo třeba projevit náklonnost Jednotě sokolské.

Rekonstruovaná stavba, která si vyžádala investici bezmála 30 milionů československých korun, disponuje rozmanitými možnostmi. Ať už nadšený člen TJ chtěl

využít bazén, tělocvičnu, společenské sály, venkovní cvičiště, nebo zalehnout na lůžko v jednom z pokojů v budově ubytovny, spokojený byl takřka najisto.⁶¹

⁶¹ *HISTORIE AREÁLU TYRŠOVA DOMU* [online]. 12. 3. 2017 [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <https://www.sokol.eu/obsah/5552/historie-arealu-tyrsova-domu>

23 Rok 1926

Psal se již 22. rok fungování tělocvičné Jednoty Česká Lípa, což se projevovalo stále narůstajícím počtem jedinců, jejichž číslo tohoto roku dosáhlo 249. Při tomto čísle je jasné, že pestrost tělocvičných aktivit bude neustále růst. Proto se toho roku ustavil Lyžařský odbor. Dále je třeba říci, že rok 1926 je rokem již VIII. Vsesokolského sletu. Bohužel však díky neutuchajícím přípravám na sletové slavnosti bylo zanedbáváno vše ostatní, a tak se členové vydali toho roku jen na jediné veřejné cvičení, a to do nedalekého Kamenického Šenova.

23.1 Veřejné cvičení v Kamenickém Šenově

Veřejné cvičení je událost, která členy jednoty utuží a zocelí. Faktem je, že letošní veřejné cvičení pořádané jednotou v Kamenickém Šenově, jež Českolipští navštívili, nedopadla úplně dle představ. Jednalo se toho dne 23.května o obrovskou průtrž mračen, přičemž Šenovští, již událost pořádali, před kapkami deště neustupovali, neschovávali se. Jako šik vojáků pochodující proti nepříteli – takto majestátně a oddaně působilo přes neblahé povětrnostní vlivy jejich veřejné cvičení. *„Nastupuje žactvo a zesilující déšť kropí naše káňata. Vytrvávají, neutíkají. Tváře přihlížejících jsou zality slzami, jež jsou příčinou hrdosti a sebejistoty, kterou vidí ve tvářích svých ratolestí.“*⁶²

Náradí bohužel nebylo toho dne použito, avšak i přesto, že tělocvičná aktivita toho dne byla průměrná, morální hodnota, jež zúčastněným zůstala v srdcích na celý život, byla naprosto nepřekonatelná. Je opravdu zvláštní, že přes pohnutky dospělých žactvo setrvalo na svých pozicích jako vojáci v zákopech a dokud nebyli vystřídáni dalšími, neodešli. Jak již pronesl na závěrečné hostině br. Maštálko z Jednoty v Bělé pod Bezdězem: *“Naši nejmladší nám připomněli krev, pot a slzy dopadající na roztrhané uniformy obhajitelů svobody Československé republiky. Je to možná pro některé z vás přehnané o tom takto*

⁶² PILNÁ, Anna. *Kronika Tělocvičné Jednoty Sokol v Kamenickém Šenově*. 1. Kamenický Šenov, 1934.

mluvit, ale ve mně tato událost vyvolala vzpomínku na bratry a sestry, jejichž životy zhasly ve světovém boji.“ Po této větě se hodovní síni rozezněl aplaus a taktéž šramot žen vytahujících kapesníky. Hold byl vzdán minutou ticha pro padlé v bojích za svobodu a demokracii. Je třeba říci, že Českolipská jednota přišla mezi lety první světové války o nadpoloviční část mužstva.⁶³

23.2 VIII. Vsesokolský Slet

Vsesokolský slet s sebou nesl nejen událost sletovou, ale mnoho hodin věnovaných přípravám. 30. duben byl věnován právě sletu jakožto večer informační. Předseda vzdělávacího odboru br. E. Kleprlík se ujal přednášky předsletové. Mezi témata objevující se na schůzi zařadil například historický vývoj jak Jednoty českolipské, tak i na okamžik odvrátil pohled směrem k Jednotě pražské.

Mimo jiné poukázal i na rozměry, jakých slety dosáhly v průběhu let. Kupříkladu I. Vsesokolského sletu, pořádaného roku 1882 na Střeleckém ostrově, se účastnilo na 720 cvičenců před zraky šestnácti stovek diváků. Ovšem porovnáme-li to se sletem VII., pořádaným v Praze na Letenské pláni roku 1920, cvičitelský sbor čítal na 144 000 za denní přítomnosti 160 000 diváků.

VIII. Vsesokolský slet, jak již bylo řečeno, obnášel velké přípravy a pestrý doprovodný program, ovšem za hlavní dny sletu byly považovány 4.-6. červenec 1926. „*Dny 4.-6. července budou manifestací sokolské síly ale také národní energie. Sletišť má 11 556 sedadel, 42 500 míst na galerii k stání, 55 993 míst na tribunách, 73 000 míst v ochozu, celkem 129 543 diváků. Se 14 400 cvičícími tedy na 150 000 osob bude na sletišti.*“⁶⁴

Domovská Jednota českolipská nesměla chybět na sletu, a proto vyslala taktéž své zástupce, kteří se v počtu 76 jedinců ucházeli o čest, kterou jim společné tělocvičné aktivity

⁶³ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

⁶⁴ VIII. slet vsesokolský v Praze, *Národní Listy*. 1926, č.94., s. 3. ISSN 1214-1240

přiznávaly. Doprovod bratrů a sester necvičících, v počtu 150 osob přihlížel kráse a velkoleposti červencové události.

Své kusy drahocenného kovu si ze sletových slavností odvezli 2 českolipští Sokolové. Lépe hodnocený br. Jirouš získal 87,5 bodů, o dva a půl bodu méně si pak připsal br. Frýba. Oba tito nadaní mladí muži si odvezli domů bronzové medaile, věnec a samozřejmě památeční diplom.⁶⁵

23.3 Zřízení lyžařského odboru

V prvním roce se při příležitosti zřízení lyžařského odboru, jež bylo iniciováno zejména mladšími členy, do zmíněného odboru přidalo pouhých 10 osob. Ale bylo jasné, že postupem času bude členská základna jistě objemnější. Schůze, jež ustavila funkcionáře, a též založení LO se konala 15. listopadu 1926. Ustavující shromáždění konající se v Národním domě si získalo o mnoho více příznivců než zřízení kupříkladu odboru ženského.

Náčelnický a taktéž předsednický post obsadil po řádném zvolení br. Jiří Tureček, milovník a aktivní sportovec věnující se snad všem zimním sportům dostupným v té době. Podpora a zajištění ležela na bedrech nově zvoleného předsedy LO, jenž byl ředitelem místního Českého státního gymnázia.

Není třeba zamýšlet se nad podmínkami potřebnými pro výkon lyžování. Faktem je, že obliba okolních kopců nepřekonala lásku k českým Krkonošům, a proto se 19. prosince členstvo patřící pod odbor lyžařský i nepřímo začlenění (15 bratrů a 4 sestry) odebrali na lyžařský výcvik do nedalekého Liberce, jehož pláň propůjčili sousedé Českolipským pro výuku lyžování.

⁶⁵ VI. Vsesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=793>

24 Rok 1927

Jako každý rok konala se prvního měsíce valná hromada za účasti všech jednot, jež s Českolipskými cosi sdílely. K valné hromadě byli přizváni Mimonští, Vinohradští, kteří zastupovali Ochranitelku. Na zmíněné události bylo taktéž voleno do funkcí spolkových. Nejdůležitější funkce (starosta, místostarosta, náčelník a náčelnice) obsadili stejné osoby jako v roce minulém.

Opět se konaly mezisletové závody, ze kterých si i Českolipští odváželi trofej. Dva úspěšní Českolipané dosáhli velkého úspěchu, neboť Antonín Jirouš získal z celkové stovky 92 bodů, a druhý, František Kryl, vybojoval osmdesát čtyři body.

Členstvo českolipské získávalo postupně uznání i na sněhu, neboť k příležitosti závodů pořádaných Ještědskou župou, jež se konaly 13. dne měsíce února, si zlatou medaili odvážel opět Českolipan Květoslav Bohutínský, soutěžící za žactvo.

Br. Jirouš sbíral trofeje jak na běžícím pásu, přičemž při účasti na závodech na Ještědských pláních opět ukázal svůj talent a neochabující fyzičku: opět se probojoval na 1. místo a opět odvážel zlatou medaili v běhu na 5 km. Vítězný čas tak byl změřen na 17 minut a 32 sekund.

Tohoto roku se začalo uvažovat opět o koupi Národního domu, neboť práce na zřízení nové tělocvičny byly prozatím odloženy. Úvahy vnikly v souvislosti se získáním koncese na provoz biografu, jehož místem se stal právě Národní dům. Nešlo však jen o nově získanou konfesi, protože dům neměl jen hodnotu finanční, ale pro Českolipskou jednotu Sokol byl místem kultovním a památným. Místem, s nímž je spojen celý zrod a vývoj právě Jednoty českolipské.⁶⁶

⁶⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

25 Rok 1928

Přírůstek, co se týče počtu členů se toho roku pohyboval na čísle 296. z toho 198 mužských jedinců a 98 členů něžného pohlaví.

Třetí měsíc, březen, věnovaný návštěvě Mladé Boleslavi k příležitosti župního cvičení pro TJS Sokol, nedopadl nejlépe. Českolipští se účastnili štafetového běhu, neboť jejich atletické schopnosti mnohdy předčily očekávání nejen soupeřů, ale i jich samých. Bohužel tento den nezvítězili. Třetí běžec br. Jiří Kolný se při snaze podat co nejlepší výkon zranil a musel být ošetřen. Zranění nebylo malicherné. Jednalo se o zlomeninu předloketních kůstek, kterou způsobil pád. Tímto činem byl tým Českolipských nucen odstoupit.

28. říjen byl ve znamení oslav dne vzniku Samostatného československého státu, což vlastenecky smýšlející Sokoly nenechalo chladnými, a proto se rozhodli přispět svým nadšením pro demokracii a samostatnost. V ranních hodinách byl zorganizován průvod městem – jak jinak než v sokolských krojích, na náměstí v České Lípě TJS Česká Lípa vzdala hold padlým vojákům a děkovala milovanému prezidentu Masarykovi za obětavý boj v exilu. Poté průvod pokračoval za doprovodu hudebního odboru, hrající lidové písně, až na dnešní sídliště Slovanku, kde byla vysazena Lípa svobody. Strom symbolizující město. Ve večerních hodinách byla v Národním domě pořádána Akademie v duchu tělocvičném, doprovázená kratičkými přednáškami o důležitosti samostatnosti Československa a boji proti monarchii.

Zimní sporty opět kralují ve výsledcích TJS. Dokázal to opět mladý dorostenec Květoslav Bohutínský, jehož snaha a přesvědčení zvítězit ho dovedla až na 1. místo v závodě pořádaném Sportovním klubem libereckým konaným na sjezdových tratích pod Ještědem. Za podaný výkon si odvezl domů zlatou plaketu a jako památeční dar stříbrné hodinky darované spolkem zimních sportů.

K příležitosti jarního přespolního běhu konaného 21. měsíce října, kterého se zúčastnilo na 11 sportovců z lyžařského odboru si 2. místo odvezl taktéž v kategorii dorost,

talentovaný br. Drozda. Běh byl na trati 8000 m, přičemž druhé místo bylo zdoláno časem 29 minut.⁶⁷

25. 1 Koupě pozemku ke zřízení cvičiště a sokolovny

Jak již bylo řečeno snaha Českolipské jednoty o zřízení vlastního cvičiště byla předmětem rozprav již od roku 1920.

Rok 1923 s sebou nesl zásadní změnu v majetkových poměrech Jednoty českolipské, neboť tohoto roku se podařilo českolipským Sokolům zakoupit pozemek k výstavbě tělocvičny a letního cvičiště.

*„Konečné uskutečnění koupě pozemků pro stavbu tělocvičny Českolipské jednoty, o kterou tato dosud po léta marně usilovala. Teprve při provádění pozemkové reformy byly naší svěřence přiděleny pozemky číslo katastrální 1397 a 1399/1 v úhrnné výměře 67 a 69 metrů čtverečních. Výměra ta však pro zřízení cvičiště, stavba Sokolovny a hřiště pro mládež nestačila, a proto byly zakoupeny ještě pozemky obci českolipské patřící. Tím nabyla naše svěřenka půdy v úhrnné výměře 94 a 50, 4 metrů čtverečních.“*⁶⁸ Dále pak byly zakoupeny ještě další pozemky od soukromých vlastníků v menší míře. *„Tento pozemek jednotě patřící má rozměr 2 707 čtverečních sáhů v ceně 22 145,55 Kč.“*⁶⁹

O dva roky později, a to 2. dubna 1925 bylo cvičiště upraveno k potřebám sokolským a oficiálně označeno nápisem, zmiňující účel cvičiště. Letní cvičiště tak od té doby bylo i veřejností vnímané jako plocha patřící TJS v České Lípě.

Ovšem jak již bylo řečen výše oficiální otevření cvičební plochy je připisováno ke dni 29. června roku 1925. O rok později díky spolupráci členstva a taktéž i odborných

⁶⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

⁶⁸ Zvěsti. Česká Lípa, 1923, 1(3), 8.

⁶⁹ Zvěsti. Česká Lípa, 1923, 1(3), 8.

pracovníků byly práce na pozemku jednoty dokončeny a letní cvičiště tak mohlo začít plnit svůj účel.

Bohužel ani stavba, ani jednání na získání potřebných finančních prostředků neprobíhaly zrovna nejrychleji. Nejprve bylo třeba zajistit spolkovou pokladnu, jež bude shromažďovat veškeré finance na výstavbu. Pro tento účel jednota zřídila družstvo pro stavbu sokolovny. Další investor byl nalezen až roku 1928, kdy Župa Fügnerova na valné hromadě odsouhlasila a posléze prostřednictvím dopisu referovala, že bude velice ráda spolupracovat při výstavbě s Jednotou českolipskou, zejména prostřednictvím finančních příspěvků. Její nabídka byla polovinou celkové investice do projektu sokolovny. Zbytek bylo třeba hradit z prostředků TJS Česká Lípa.

Ovšem další kroky tohoto roku podniknuty nebyly. Nicméně dovolím si tvrdit, že přes zanedbatelnou velikost Českolipské jednoty lze říci, že i samotná koupě pozemku, vypracování projektu a také založení družstva pro správu a výstavbu sokolovny je dosti velký posun kupředu.⁷⁰

⁷⁰ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

26 Rok 1929

Kdo by to byl v prvním roce trvání Jednoty českolipské, kdy čekal, že se dožije čtvrtstoletí. Ona maličká jednota, která měla roku 1904 jen několik desítek členů, se po 25 letech trvání mohla pyšnit 326 členy, z čehož rovnou stovku zaujímaly ženy. Je dosti melancholické vzpomínat na dobu, kdy bylo odsuzováno zřízení ženského odboru, neboť díky ženám se nejen stav členský, ale také spousta událostí sokolských dovedla do zdárného cíle, bez jejich pomoci by se možná některé akce ani neudály.

Po čtvrtstoletí se tak díky neustálému rozrůstání stavu členského dostala Jednota českolipská na 4. místo, co se počtu členů týče, v žebříčku župy, pod kterou Jednota spadala, a to Župy Fügnerovy. První místo s přehledem obsadila Jednota z Mladé Boleslavi, která ve svých řadách čítala na 12 stovek členů.

K příležitosti 25. výročí byla podniknuta oslava, které se zúčastnily zejména okolní jednoty a váženým hostem byla Jednota vinohradská, veřejnost byla samozřejmostí, neboť si oslavy mohla zpříjemnit rozmanitým doprovodným programem. Oslavy probíhaly samozřejmě v tělocvičném duchu, v měsíci září, a to konkrétně mezi dny 21. a 22., kdy na veřejném cvičení pořádaném Českolipskými v první den, ve všech kategoriích jak ženských, tak i mužských cvičili sportovci prostné i cvičení na gymnastickém nářadí. Zapojeny byly i míčové hry, ovšem v jejich případě pouze pro kategorii žáků a žákyň. Taktéž házená zaujala čestnou pozici vedle gymnastiky. Odehrála se však až po skončení gymnastických disciplín. Slavnostní zakončení 25. výročí osvěžily proslovy jak funkcionářů domovské jednoty ochránitelky, tak i ostatních hostujících jednot. Proslovů se toho dne ujalo na 32 referujících.

Toho roku se ukázali na prvních příčkách nejen členové odboru lyžařského, ale též dorostenky soutěžící v trojboji na mezisletových slavnostech pořádaných ČOS 2. týden v červnu, a to přesně devátého. Talent děvčat byl oceněn prvním a druhým místem. Zuzana

Vytlačilová si vybojovala 1. místo s počtem 83 bodů, druhé místo obsadila Eliška Votočková, která získala pouze o jeden bod méně oproti vítězce.⁷¹

26.1 Sokolský den v Kamenickém Šenově

Dne 16. června vyrazila Českolipská jednota podpořit členstvo na Sokolský den do Kamenického Šenova. „16. června byl u nás vsutku dnem sokolským a sám osobně jej považuji za nejlepší náš podnik tohoto roku.“⁷² Štafetový běh zahájil celý Sokolský den, začínající v 6 hodin ráno. Trať vedla z centra města od tamní mateřské školy do druhé obce jménem Prácheň. Každý účastník štafety běžel 200metrový úsek. Trať se vyznačovala velkým stoupáním. Po zakončení štafetového běhu následoval pětiboj mužů a trojboj žen. V obou případech – jak v trojboji, tak v pětiboji - obsadili první místa Šenovští, stejně tak to bylo u běhu štafet, neboť domácí trať dobře znali a byli zvyklí na velké převýšení mezi jednotlivými úseky běhu. Českolipští se bohužel na prvních třech místech neumístili, závod byl totiž zastoupen pouze 7 muži a 4 ženami.

Ovšem hostující závodníci odjížděli nikoli smutní z prohry, ale posílení a utvrzení v tom, že závody zejména Sokolem pořádané jsou nejen o samotném soutěžení, ale o posilování idejí tělocvičných, sokolských i vlasteneckých. Jak již vyjádřil předseda Jednoty v Kamenickém Šenově: „Účast byla veliká, zvlášť bylo hezké od bratří z hostujících jednot, že nás v četném počtu navštívili. Tak tomu má u nás v menšinách býti, navštěvovati se navzájem a tím se i posilovat.“⁷³ Tím cíleně mířil na stále rostoucí znovu zahájenou agresi a persekuci od německy smýšlejícího a za Němce se považujícího obyvatelstva, které pohraničí v té době ve velkém množství obývalo. A navíc se cítilo nakloněno myšlenkám, člověku, jehož moc rok od roku sílila, Adolfu Hitlerovi – a jeho politické straně NSDAP.

⁷¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

⁷² PILNÁ, Anna. *Kronika Tělocvičné Jednoty Sokol v Kamenickém Šenově*. 1. Kamenický Šenov, 1934.

⁷³ PILNÁ, Anna. *Kronika Tělocvičné Jednoty Sokol v Kamenickém Šenově*. 1. Kamenický Šenov, 1934.

26. 2 Župní slet v České Lípě

Poslední týden v červenci Českolipské provázely velké přípravy spojené s župním sletem žactva a dorostenců. Českolipskou župní sletovou slavnost navštívilo na 11 stovek příchozích. Pozvánky zaslala Českolipská jednota okolním jednotám a samozřejmě Ochranitelce vinohradské i pobočkám spadajícím pod TJS Sokol v České Lípě.

Samozřejmostí byla asistence nejen členů Sokolstva, ale i doprovodných spolků, jako např. Skautů, již zajišťovali prodej vstupenek a také zastávali funkci ostrahy cvičišť a doprovodných prostor. Pomoc přišla i z Kamenického Šenova v podobě hudebního sboru.

Ve sletový den 23. června zahájili oddání členové sokolských jednot průvodem v krojích započatým na městském stadionu a pokračoval skrze městskou část, náměstí až na cvičiště patřící TJ Sokol. Výjimkou sletu byly míčové hry, pro které byla zřízena samostatná prostranství. Prostným se věnovali toho dne pouze žáci, dorostenci a dorostenky. Událost byla zakončena Akademií členstva v Národním domě, jejíž součástí byl doprovodný program v podobě vzdělávacích přednášek.⁷⁴

26. 3 Zimní podniky

Lyžařský odbor TJS Česká Lípa sklízel opět úspěchy jak při sjezdovém lyžování, tak i v jiných disciplínách. 20. leden se nesl ve znamení závodů pořádaných Mladoboleslavskou jednotou ovšem pouze pro dorost. Českolipští byli zastoupeni v nezanedbatelném počtu, přičemž několik z nich slavilo úspěch. První místo ve sjezdu vybojoval talentovaný Karel Černý, za což byl štědře odměněn diplomem a památečními předměty.

⁷⁴ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

Tohoto roku k příležitosti oslav 25. výročí fungování TJS Česká Lípa se i nepočetný lyžařský odbor odhodlal k vyhlášení svých vlastních závodů, a to přímo v centru města České Lípy. Podnik vyhlášený pouze pro členstvo Českolipského Sokola se konal 24. února. Závody byly v klasickém lyžování při délce tratě 12 km pro mužskou kategorii a pro ženy včetně dorostu byla délka tratě stanovena na celých 7 km. Soutěžící vyrazili hájit první místa od Národního domu, kde byl start, a po zvládnutí celé trasy se vraceli zpět na start, který pro ty, kteří absolvovali závod celý, plnil i funkci cíle. Starosta TJS Česká Lípa, Antonín Novotný, při slavnostním vyhlášení výsledků soutěže chválil činnost odborovou. Je přeci nanejvýše důležité nejen závody navštěvovat, ale také se postarat o zviditelnění mezi okolními jednotami. A jak jinak než uspořádáním závodů vlastních, ač v tomto případě prozatím pro jednotu domovskou.⁷⁵

⁷⁵ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

27 Rok 1930

Započatý 26. rok trvání Jednoty se nesl taktéž v duchu nadšení a uznání národních hodnot a ideálů zejména sokolských. Ovšem podniknuty byly závody, ve kterých se Českolipští těšili i z ocenění za první místa v soutěžích. Na počátku roku se Jednota musela vypořádat s nemilou situací, a to prodejem domu České besedy, jenž byl útočištěm a hnízdem nejmladších i starších zasloužilých Sokolů. Ovšem bylo alespoň více iniciováno zřízení vlastní tělocvičny, při čemž se naprosto skvěle činilo družstvo pro postavení tělocvičny. Zmíněné družstvo však přišlo o velice iniciativní členku, jež se z velké části podílela na chodu a rozvoji tohoto družstva. Zemřelou byla Anna Šubrtová. To byla velká rána pro Českolipské, neboť přišli o důležitý článek sokolského řetězu, který byl propojen v celek TJS Česká Lípa. Avšak naděje pro zřízení vlastních krytých prostor neuhasínaly.⁷⁶

27.1 Koupě Národního Domu v České Lípě

Naopak, naděje vzrostly. Vlastníci Národního domu v České Lípě, jimiž byl ústřední výbor NJS v Praze, byli rozhodnuti prodat nemovitost. Tato koupě by zajistila Českolipské jednotě domov, ale hlavně prostory, které by mohli členové využít k tělocvičným účelům. Tak se nakonec i stalo, i když dům byl zakoupen za vyšší sumu, než kterou jednota disponovala. Částka 313 500 Kč zahrnovala jak dům, tak i jeho vybavení. Stál v Hrnčířské ulici a nesl číslo popisné 747. Za spoluúčasti Družstva pro postavení a udržování tělocvičny s dispozicí 50 000 korun, půjčkou Župy Fügnerovy 100 000 korun, hypotékou ve výši 150 000 a prostředky, jimiž disponovala TJS Česká Lípa, se nakonec Českolipské jednotě podařilo dům převzít do svého vlastnictví. Investice byla nejen potřebná, ale taktéž výhodná, neboť Národní dům disponoval restaurací a hotelem, jež byly následně pronajímány pro zisk.

⁷⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

27. 2 Vítězné podniky

Mladá Boleslav hostila toho roku závodníky ze všech jednot, již spadali pod Župu Fügnerovu. Župních závodů konaných 10. srpna se zúčastnilo na 14 členů Českolipské jednoty, ovšem pouze jeden se mohl pyšnit 3. místem v prostných, a nebyl to nikdo jiný než mladý dorostenec Jan Roučka. Další českolipský talent, ovšem o kategorii níže, Stanislav Myslík, dosáhl výsledku, který mu však stačil až na místo čtvrté.

O 14 dní později Českolipští opět uchopili pohár vítězů, když se na krajských závodech pořádaných nedaleko Liberce - v Turnově - umístil opět mladý Jan Roučka na místě druhém. To je obdivuhodné, když vezmeme v úvahu, že zde soutěžilo ve stejné kategorii na čtyři desítky závodníků. Proto lze pochválit i Jana Pfluga za 7. místo, které obdržel za stejnou disciplínu v závodě jednotlivců.⁷⁷

⁷⁷ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

28 Rok 1931

25. leden odstartoval další rok života Českolipské jednoty Sokol ustavující schůzí do funkcí spolku. Starostou byl nadále Antonín Novotný, věnující se naplno okolnostem podléhajícím činnosti nově zakoupené nemovitosti. Bohužel však náklady na výstavbu nových prostor v budově Národního domu převyšovaly příjmy spolku, a proto musely být na čas pozastaveny. Ovšem činnost, kterou měly být finance získány, neustávala. Kupříkladu 7. červen byl věnovaný pouti, pořádané Družstvem pro postavení a údržbu tělocvičny, a ta se velice povedla, neboť přinesla cenné prostředky k dalšímu rozšiřování sokolských prostor.

O 7 dní později od pouti členové jednoty Sokol odcestovali do nedalekého Josefova dolu, kde probíhaly toho dne, 14. června, okrsková cvičení a hry. Na pořad her byla zařazena házená. Dále pak se toho dne Českolipští zúčastnili taktéž plavecký závodů. Pro Českolipské toho dne házená dopadla nad míru uspokojivým způsobem.

Ovšem mezisletové závody pořádané ČOS přinesly dorostenkám i cenné kovy. Ve velice těžkém závodě, v atletickém trojboji, S. Vytlačilová obhájila první místo s osmdesáti třemi body a S. Votočková přivezla stříbro, na které dosáhla celými osmdesáti dvěma body. Radost nejen jmenovaných děvčat, ale i sláva Českolipské jednoty Sokol na chvíli ožila úspěchy talentovaných trojbojařek.

Úspěchy, jichž členové a členky TJ dosáhli, nejsou zanedbatelné, avšak i úspěch celé činnosti TJS Sokol Česká Lípa se zasloužil o překonání další hranice, kterou byla pomyslná laťka s nápisem 300. Opravdu, českolipské členstvo toho roku přesáhlo 300 členů a k poslednímu dni roku 1931 čítalo na 328 členů.⁷⁸

⁷⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

29 Rok 1932

Smutně nebo oslavně? Těžko soudit. Ano, v takovémto rozpoložení započali Českolipští 32. rok 20. století. Pro některé členy, zbavení se pout pomoci od Vinohradské jednoty Sokol mimo jiné přezdívané Ochranielka, nebylo příjemné. Já to považuji spíše za situaci, kdy ptačí mládě vylétne z hnízda svých rodičů a opustí je. Ne však nadobro, mluvíme-li o situaci českolipské. Formální ukončení ochrany ještě nepodmiňovalo omezení vztahů s okolními jednotami a zejména Jednotou vinohradskou. Toho dne tedy TJ disponovala dostatečným množstvím členstva, stabilitou, a také finančním kapitálem. To jsou nejspíše činitelé, kteří vedou k osamostatnění. Proto se Českolipská jednota rozhodla osamostatnit a býti v budoucnu taktéž podporou jiné mladé nezkušené jednoty sokolské a podporovat je v prvopočátcích nejen hmotně, ale taktéž duševně, především však do nich vkládat ideje sokolské, na kterých je spolek vybudovaný. Stejnou měrou Českolipské jednotě přispívala Vinohradská ochranitelka. Bez nich by začátky organizace nebyly vůbec snadné.

Smutek byl zažehnán při posledním oficiálním rozloučením s Vinohradskou ochranitelkou, a to dne 23. ledna téhož roku. Jak jinak dáti sbohem než oslavou. Proto byla uspořádána Akademie, na které vystoupili členové zábavného odboru, nejmladší také svým umem přispěli k poděkování, a v neposlední řadě se definitivního zakončení slavností ujali významní českolipští Češi, kteří darovali na rozloučenou proslov a taktéž poděkování.

Stejným způsobem se vzdal kandidatury na post starosty Antonín Novotný, který už ve svém věku svůj čas propůjčil funkci II. místostarosty a svoji předchozí dlouholetou funkci starosty předal nově zvolenému Ing. Leopoldu Zoulkovi. Josef David a Helena Šimonová však nadále zastávali funkce náčelníka a náčelnice s hrdostí a naprostou obětavostí. Josef Maštálko taktéž obsadil funkci I. místostarosty mimo jiné tedy. Především byl správcem Národního domu.

Národní dům se toho roku dočkal velkého posunu, co se změn týče. Vzhledem ke špatné finanční situaci bylo nutno změnit myšlenku týkající se sokolovny. Dosavadní plán byl postavit novou budovu k účelu tělocvičnému, avšak roku 1932 bylo rozhodnuto, že dojde k zásadní rekonstrukci a přestavbě Národního domu, který by měl začít onu funkci nově

plnit. Finanční prostředky získala Jednota jednak prodejem podílových listin, na kterých získala necelých pět tisíc korun, poté se uvolila župa, pod níž TJS Česká Lípa spadala, darovat částku sto tisíc korun a předchozí dluh ve stejné výši zapomenout. V neposlední řadě pivovar Klášter, jemuž byly nabídnuty prostory restaurační v Národním domě se zavázal přispět značnou část financí na rekonstrukci objektu a následně závazek splnil. Další část pocházela z drobných sponzorských darů Čechů žijících v České Lípě a okolí. Potřebné finanční prostředky ve výši 220 000 korun se podařilo získat, avšak rekonstrukce byla odložena.⁷⁹

29. 1 IX. Všesokolský slet

Svátek všeho Sokolstva se konal na Strahově v Praze začátkem měsíce července. Oslava 70. výročí bytí Sokola a 100. výročí narozenin dr. Miroslava Tyrše byly vlastně pomíjivými důvody, proč byl slet svolán. Důležitější bylo, že sokolská myšlenka opět otřásla celou střední Evropou a vzpomínky z ní vzešlé nikdy nebudou zapomenuty.

Zimní sletové hry konané v Tatrách a Krkonoších spojily tak vlast. Následné vlastenecké a tělocvičné povstání na Strahově utvrdilo národ v jeden celek, když se na tribunách vystříдалo přes jeden milion návštěvníků, přičemž cvičiště postupně hostilo téměř sto devadesát tisíc členů sokolských jednot z celého světa, zejména však z české vlasti. Nechyběli zde američtí a ani slovinští příznivci této krásné myšlenky.

Českolipští opustili své domovy 2. července, aby spěchali událost pro ně nejdůležitější. Vyšperkovaná lokomotiva v barvách české trikolory směřovala směrem do

⁷⁹ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

Prahy s povzbuzením v zádech, neboť téměř celá Fügnerova župa byla vypravena toho dne z České Lípy.⁸⁰

Přes všechn doprovoďný program, který byl nedílnou a taktěž potřebnou součástí této velké oslavy, je třeba zmíňit i počiny členů, kteří bojovali v Praze na Letné. „*Na sletových závodech v kategorii jednotlivců - starší bratři, nižší oddíl, umístil se bratr Václav Votoček na 31. místě, dosáhnuv 90,8 % bodů. Na místě 80. byl bratr K. Lelek a na místě 85. byl bratr R. Kohoutek ze 160 závodníků. Bratr Votoček získal medaili a osvědčení.*“⁸¹

⁸⁰ IX. Všesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=790>

⁸¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

30 Rok 1933

Nový rok odstartoval nešťastný čin persekvující německé většiny. Strom, jenž symbolizoval českou zemi, boj za demokracii a svobodu tzv. Lípa svobody vysazená na sídlišť Slovance českolipskými Sokoly, byla pokácena výtržníky, odpůrci, ve zkratce a té době jednoduše řečeno německou částí obyvatelstva České Lípy. Tento čin je jistě politováníhodný, avšak Českolipskou jednotu a její členy nenechal usnout na vavřínech, a proto při příležitosti srazu členstva přilehlých jednot z okolí České Lípy byl symbol obnoven. Vysadili ho českolipští za přítomnosti hostujících. Po vysazení Lípy svobody se na šest stovek čítající skupina odebrala ze sídliště Slovanka přes centrum města na letní cvičiště TJS Česká Lípa. Tento počin nebyl čistě spontánní, ale účelový. Symbol byl vysazen a Sokoli, směřující ke svému hnízdu za doprovodu hudby, projevovali svou nebojácnost a naprostou oddanost své zemi a Čechům obývajícím pohraničí, již musí čelit podobné persekuci z německé strany. Velkolepost přiznávám zejména samotné myšlence. Svobodu je třeba hájit, udržovat a stále utužovat jinak o ni přijdeme, to platí i dnes.

Náhoda, tak by se dala nazvat situace, při které se Českolipská jednota rozrostla nikoli v počtu členstva, ale majetkově. Toho roku totiž náhodou přišla Jednotě zpráva, ve které nedaleká vojenská střelnice prodávala dřevěnou budovu sloužící v té době ke střeleckým účelům. Nebyla by to právě Českolipská jednota, kdyby ji nenapadla myšlenka odkupu a zřízení tělocvičny ve zmíněné budově cvičiště. Koupě dřevěnky stála Jednotu českolipskou pouze zlomek nové tělocvičny, a to 1000 korun. Za další investici v podobné výši byly zakoupeny odstavené vlakové vagony, které měly sloužit jako šatny pro sportovce. Myšlenka se povedla zrealizovat a díky přispění členstva i pozemní práce se stavbou spojené mohly být brzy dokončeny. (*Viz příloha č. 5*)

V pozadí obrázku si lze všimnout nově postavené budovy tkz. Svozilovy Chaty.⁸²

⁸² Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

30.1 Vítězné podniky členstva

V zimní sezoně nedosáhl nikdo stupně vítězů, avšak na lyžařských závodech pořádaných ČOS se podařilo ukořistit alespoň střed. Po dlouhých 16 km dosáhli členové Českolipské jednoty na 73. příčku v podání bratra Dařílka a 73. příčku získal mladý bratr Jirouš, což je úctyhodné, když vezmeme v úvahu, že v závodě soutěžilo 131 Sokolů.

Závody pořádané Župou Fügnerovou nedopadly taktéž nejhůře – dorosteneckou kategorii reprezentovali 3 bojovníci, přičemž šesté místo obsadil M. Šnobl s 574 body, 10. místo patřilo J. Sedlákoví a dvacátou čtvrtou příčku vybojoval F. Blažíček.⁸³

Župním závodům v Mladé Boleslavi však kralovali Českolipští. Patnáctý a šestnáctý červenec roku 1933 patřil právě českolipským Sokolům. „*Oddíl vyšší: 1. místo A. Lorenz, 980 bodů. Oddíl střední: 1. místo J. Pflug 980 bodů. 2. místo J. Roučka 968 bodů. Oddíl nižší: 2. místo K. Šelenberk se 778 body, 3. místo K. Černý se 773 body. Oddíl Starších bratří: 2. místo V. Votoček. V oděle družstev: z celkového počtu 18 získala Česká Lípa 3. místo!*“⁸⁴

⁸³ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁸⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

31 Rok 1934

Zimní sezóna zahájila rok 1934 nadmíru uspokojivě. 14. ledna vyrazili Českolipští do nedalekého Kamenického Šenova na župní závody, tam soutěžili muži na 12 km trati v běžeckém lyžování, ženy na 12 km trati a dorostenci na 6 kilometrech. „*Odpolední hlídkový závod na 12 km obsadili s 2. místem borci: Procházka, Dařík a Jirouš. Závodu hlídek se však Šenov neučastnil.*“⁸⁵ Přesto se Šenovští dočkali vítězství. „*Prvé místo nám vydobyl br. A. Kolář, který běžel 12 km 55 minut a 44 vteřin*“⁸⁶

„*Na oblastních závodech v Mukařově byl Jirouš první, F. Kryl druhým a Dařílek třetím. Na závodech ČOS v Plavech byl v závodě na 30 km Dařílek třetím, v závodě na 16 km Dařílek druhým, Jirouš třetím.*“⁸⁷

Toho roku se opět konal župní slet v České Lípě. Průvod započatý u Stromu svobody se valil městem až na náměstí T.G. Masaryka, kde se nakupil na více než tisícíčlennou skupinu výhradně českou. Němci při těchto událostech město neokupovali a umožnili tak bezproblémové slavnosti. Průvod mířil na letní cvičiště Českolipské jednoty, kde se mohl naplno oddat župním oslavám. „*Výkony cvičících, zvláště pak prostoná žen i mužů byla náležitě oceněny i na nejvyšších župních místech. Mužů cvičilo 524, žen 509. Z ostatního programu vyniklo cvičení osmičlenného družstva z Mladé Boleslavi svými akrobatickými výkony.*“⁸⁸ Cvičiště návštěvníkům nabízelo pestrý doprovodný program a taktéž

⁸⁵ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁸⁶ PILNÁ, Anna. *Kronika Tělocvičné Jednoty Sokol v Kamenickém Šenově*. 1. Kamenický Šenov, 1934.

⁸⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁸⁸ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

občerstvení, zajištěné odborem zábavy. O hudební doprovod celého cvičení se naopak staral sokolský odbor hudební.⁸⁹

⁸⁹ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

32 Rok 1935

Úspěchy lyžařského odboru předčily snad veškeré ostatní podniky, kterých se Českolipští účastnili. Sezону započaly zimní závody ve vzdálené Banské Bystrici u bratrů Slováků.

Třídenní závod započatý sedmého února přinesl českolipskému lyžařskému odboru opět umístění na stupíncích vítězů, když ve sjezdovém lyžování dosáhl až na 2. místo J. Procházka, další umístění Českolipských však bylo až níže, ovšem dovolím si tvrdit, že je třeba zmínit i tyto úspěchy, ač nebyli medailové. „*V jízdě na 30 km v třídě starších na místě 5. J. Dařílek. Ve sjezdu na 5. místě Jirouš, na 6. Dařílek. V jízdě na 16 km na 5 místě J. Dařílek, 6. místě Jirouš, 7. místě J. Procházka. Dne 3. března konán hlídkový závod brannosti v Jánských lázních.*“⁹⁰ Českolipští soutěžili na 25 km úseku a součástí byla ještě 5 kg zátěž, kterou byli povinni s sebou vést. „*Hlídka starších dobyla 2. ceny a jednotliví členové Jirouš, Dařílek a Pflug obdrželi plaketu.*“⁹¹

Novoborští hostili v prvních dvou dnech měsíce na okrskových závodech soutěžící v kategoriích žáků a mladších žáků, kde se Českolipští v obou kategoriích umístili na krásném druhém místě.

Další trofej si přivezl J. Procházka z Mladé Boleslavi, kde vydobyl 3. místo ve volných sestavách mužů, přičemž si vysloužil 49,8 bodů.⁹²

⁹⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁹¹ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁹² Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

33 Rok 1936

O rozšíření letního cvičiště se postarali dobrovolníci, kteří při nově vzniklém tenisovém odboru na své náklady a díky vynaloženému času zřídili na pozemku Českolipského sokolstva dva tenisové kurty. Dále pak hudební odbor toho roku dokončil práce na stavbě menšího otevřeného amfiteátru s pódiem, kde konal své hudební a divadelní představení. Je zasloužení hodné připsat dík těmto budovatelům, neboť v dnešní době – mám na mysli 21. století - není dobrovolnost tak častá jako za dob fungování TJS Česká Lípa. Úpravy Svozilovy chaty na cvičišti nebyly taktéž zanedbatelné, neboť členstvo zajistilo elektrické osvětlení v budově, umývárny a toalety pro cvičící členstvo a veřejnost. Prostředí letního cvičiště se dočkalo zpevněných komunikací a osázení další zelení, čímž Sokolové zajistili bezproblémovou hru i bezpečnost i pro okolí tenisového kurtu.

V září hostili Českolipští na svém letním cvičišti okolní jednoty, přičemž se soutěžilo v lehké atletice a míčových hrách. Bohužel však Českolipští odměnění cennými kovy toho dne nebyli. Na druhou stranu jim radost z takto úspěšného podniku vrásky vyhladila.

Výše zmíněná stavba tělocvičny, nadmíru důležitý počín toho roku, započal rozhodnutím valné hromady a získáním potřebného kapitálu. Stavba byla plánovaná na letním cvičišti, neboť prostory na zahradě Národního domu byly značně nevyhovující. Náklad vynaložený na stavbu čítal 250 000 korun, které se členstvu podařilo získat z prostředků Župy Fügnerovy a díky půjčce biografického odboru a stavebního družstva pro postavení a údržbu tělocvičny. Stavební práce však započaly až v následujících letech, protože jednota v dalším roce čelila nesouhlasům s plány stavby z pozic ČOS a Župy Fügnerovy. Přes všechny peripetie považuji tento počín za další dosažené vítězství, o nějž se snažila TJS v České Lípě dlouhá léta i přesto, že stavba ještě nezačala.⁹³

⁹³ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

33.1 Výtěžné podniky

Lyžařský odbor vybojoval pouze jednu medaili tohoto roku. Konkrétně tito tři borci - Dařílek, Jirouš, Kryl - vybojovali 3. místo dovezené z Celostátních závodů konaných v nedalekých Orlických horách v závodu hlídek.

„24. října byli vysláni 4 bratři na župní závody do Mnichova Hradiště. Umístili se: br. Jiří Procházka jako 1. ve středním oddíle, br. J. Seidl jako 6., br. Šupita byl 5. ve vyšším oddíle, Jirouš 6. 31. října ve vyhledávacím závodě krajevém v Mladé Boleslavi, v konkurenci 5 žup obsadil br. Šupita šesté, br. Jirouš dvanácté místo v silné konkurenci.“⁹⁴

⁹⁴ Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

34 Rok 1937

Konec roku 1936 a počátky roku 1939 zahálila do temných barev jedna událost, a to náhlá smrt dosavadního starosty spolku Ing. Leopolda Zoulka, jenž zemřel 21. listopadu 1936. Členstvo se rozhodlo volby do funkcí spolku ustavit až po datu konání pohřbu, a to 22. ledna, z důvodů pietních. Nastupující nový starosta František Rataj při převzetí funkce referoval o úspěších a hrdosti zesnulého bývalého starosty, přičemž přislíbil, že svou funkci bude ve vztahu k zemřelému vykonávat s úctou a respektem a stejnou horlivostí jako Ing. Leopold Zoulka.

Stav členské pokladny a dalších prostředků potřebných na stavbu tělocvičny byl bezmála 290 000 korun z toho Družstvo pro postavení a udržování tělocvičny disponovalo necelými 140 000 korun. Bohužel tohoto roku byla stavba opět přeložena na následující rok, hlavně díky průtahům výběru nového architekta a stavebních firem.

Trable s rostoucí popularitou a podporou nacionalisticky smýšlejícího německého obyvatelstva v pohraničí se neustále stupňoval. Zejména však na německém území, kde žili Lužičtí Srbové. Hlásili se ke slovanské národnosti, za což byli pronásledováni, ponižováni, a mnoho dalšího, ovšem tohoto roku se to dotklo nejen jednotlivců, ale i spolků působících v Německu. Kupříkladu Sokolské jednoty na území Německa byly rozpouštěny, spolky slovansky smýšlející byly připraveny o tělocvičny, a vlastně veškeré nemovitosti i movitosti, jako třeba cvičební nářadí a vše potřebné k provozování tělocvičných i sociálních aktivit.

Persekuce však nestála pouze na území Německa. Agrese se stupňovala. Je třeba říci že další, již druhý symbol svobody a demokracie, Lípa svobody, byla ořezána v koruně, až odumřela. Tak přišli Českolipští o další symbol svobody. Může se to zdát jako banalita, tato aktivita však byla značně znepokojující. Nešlo přeci o pouhý strom, ale o symbol, o který se opírá mnoho životů uhaslých na bojištích první světové války. Pouze vůle, trpělivost a oddanost dokáží rozbít brány nesvobody. A proto byl vysazen na protest proti persekuci Lužických Srbů v Německu a proti další stupňující se agresi z řad německého obyvatelstva již 3. symbol svobody. „Nevzdáváme se!“ Tak zněly výkřiky při protestním průvodu městem z úst oddaných českých vlastenců – českolipských Sokolů.

Protest byl navíc podbarven smutkem ze ztráty milovaného prezidenta Osvoboditele, Tomáše Gariggua Masaryka. Jeho srdce dotlouklo pro náš český národ dne 14. září roku 1937.⁹⁵

⁹⁵ *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

35 Rok 1938

Stavba tělocvičny. Téma, jímž se zabývali funkcionáři snad od zrodu Českolipské jednoty v roce 1904. Bohužel politická situace v pohraničí neumožňovala započít se stavbou nové sokolovny. Členstvo se taktéž domnívalo, že osudy Lužických Srbů čekají i české bratry a sestry, proto se rozhodli k přestavbě Národního domu. Rád bych zmínil smutnou citaci z úst funkcionářů Českolipské Jednoty: „*Všechny naše přípravy a nadšení pro novostavbu byli zatím zmařeny. Netušili jsme tehdy, že na dlouhé časy.*“⁹⁶

Zde je promítnutý strach z časů budoucích nesoucí bídu a nesvobodu. Bohužel již závan této pravdy okusili čeští hraničáři, bratři Sokolové, již toho roku i v letech budoucích, kdy činnost tělocvičná upadala. Jediný sportovní podnik, který přinesl do srdcí naději, byl další Vsesokolský slet.⁹⁷

35.1 X. Vsesokolský slet

Rok plný zášti a strach rozehnal a prosvětlnil desátý slet všeho Sokolstva v matce všech měst, v Praze. (Viz příloha č. 3,4). Sletový výbor v Českolipské jednotě inicioval co největší podporu nejen veškerého sokolského bratrstva, ale i podporu nejdůležitější, a to podporu svobody a demokracie. Ta byla neustále nahlodávána odpornými nacionalistickými myšlenkami pocházejícími z blízkého severu – z Německa, a navíc i ze vzdálené Itálie. Není divu, že výprava na slavnosti do Prahy čítala na dvě stovky obhájců svobody, českolipských Sokolů. Protest. Ano, tak by se dalo mluvit o X. všesokolském sletu. Nesl se v duchu tělocvičném, ale též v duchu myšlenky národní soudržnosti a demokracie, hlásali ji nejen diváci, ale taktéž cvičenci v průvodu Prahou. Strahov v roce 1938 hostil oproti minulým létům nepředstavitelné množství diváků i cvičících. Počty se skoro zdvojnásobily.

⁹⁶ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

⁹⁷ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

„Všesokolský slet konaný v roce 1938 na Strahově. Účastnilo se ho 348 086 cvičenců a přes 2,3 milióny diváků. Konal se v době fašistické hrozby.“⁹⁸

Bohužel slet v roce 1938 byl na dlouhých 10 let posledním, neboť v době, kdy Evropu napadl „nacistický jed“, nebylo možné scházet se ve spolcích, dávat najevo svou nacionalitu. Persekuce a genocida dosáhly nejvyššího možného vrcholu. Jednoduše řečeno: „Doba strachu a utrpení.“⁹⁹

⁹⁸ X. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=789>

⁹⁹ X. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=789>

36 Rozpuštění TJ Sokol v České Lípě

Není to tak dlouho, kdy museli obyvatelé Evropy držet nabitou zbraň na stráži v zákopech. Tato doba se nepříjemně blížila znovu. V prvopočátcích bez prolité krve by se čas, ve kterém se Češi a celá Evropa nacházeli, nedal nazvat jinak než období genocidy.

Březen přinesl Evropě první signál. Signál v podobě obsazení Rakouska byl bohužel přehlušen samolibostí a strachem z boje. Jak málo tehdy stačilo a z obyčejného nachlazení mohla být Evropa vyléčena. Bohužel, nestalo se tak. V situaci, kdy se nemocnému neustále přitěžuje, se ocitala milovaná Evropa v počátcích roku 1938. Národní myšlenky posilovala svoboda, která potlačena však ještě nebyla. Češi chtěli bojovat. Zejména čeští hraničáři nejvíce pociťující tlak z německé strany. A naděje stále plápolala.

„Se zaťatými pěstmi jsme byli svědky, jak Henleinovi straníci ze všech vrstev obyvatelstva včetně německých státních zaměstnanců v mohutných manifestacích vítali nového vůdce SdP (Sudetendeutsche Partei) -zrádce republiky- za vydatné ochrany našich bezpečnostních orgánů! Viděli jsme jak se špatně zastíranou nenávistí ke všemu českému fanatičtí Němci a hysterické Němky s vášní téměř nepřičetnou mu jásali vstříc jako osvoboditeli z českého útlu. Musili byste prožít, abyste pochopili, jak nám bylo, když v průvodech skandovaně řvali: „Lieber Führer, macht uns frei von der Tschechoslovakei!“ ... a to všechno beztréstně!“¹⁰⁰

Naposledy tak koncem května vyrazili vstříc boji Češi, aby chránili hranice Československa. Zmínku si zaslouží bratr starosta F. Rataj, odhodlaný zalarmovat celé českolipské členstvo. Nečekal, ale jednal. Brannou povinnost vzal jako poctu a vyrazil do hraničních pásem spolu s většinovým mužstvem Českolipské jednoty. Odhodláni bránit náš stát proti fašistické rakovině spolu s dalšími členy Stráže obrany státu. Avšak marná to snaha. Zoufalství proniklo i do duší těch nejmenších. Odhodláni bojovat a hájit náš stát bylo

¹⁰⁰ Státní okresní archiv v České Lípě (SOKA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

naprosto obdivuhodné, i ti nejmladší by nejradši vzali své dřevěné zbraně a šli se postavit po bok svých otců na stráž. Taková atmosféra vládla v pohraničí celých Čech. Nebáli se. Život jim nebyl tak cenný jako budoucí svoboda. I v takovémto závodě se najde někdo, kdo celý oddíl dovede k prohře. Podpis Mnichovské dohody podrazil všem nejen sebevědomí, ale i touhu ukázat světu, že Češi přemohou přesilu.

Zářiové dny ve znamení prohry bez boje. Tak bych je asi nejlépe popsal. Osudný den 29. září a následný podpis o půlnoci dne následujícího vyrval Čechům hrdost a možnost obhájit svou ideu svobody. Podraz Francouzů, Angličanů je snad ještě horší čin nežli samotné obsazení pohraničí Němci, které 2. října následovalo.

Českolipští zůstávající Sokoly se v zářijových dnech starali především o majetek TJ, neboť ho nechtěli předat do rukou fanatiků, proto velkou část majetku převezli do vzdálených sídel sokolských jednot. Avšak poté přišla dlouho očekávaná a nechtěná politická persekuce.

Zlomení, se zoufalstvím v srdcích a se zaťatými pěstmi opouštěli Lípu. Poslední vlak opustil město v sobotu k večeru 8. října 1938 - pak přišel hnědý mor.

Každý rok byl započat valnou hromadou, která byla svolána členstvem. Bohužel v roce 1939 se nejednalo o snadný úkol. Československý rozhlas vyhověl požadavku starosty Českolipské jednoty a vyhlásil zprávu o konání valné hromady v Mladé Boleslavi.

Nakonec opravdu došlo k poslední schůzi Jednoty českolipské v lednu 1939 právě tam. Toho dne se sešlo zhruba na 3 desítky členů, ostatním se nepodařilo dostavit včas, nebo nebyli rozhlasem o schůzi obeznámeni. Bohužel to byla opravdu poslední schůze TJS Česká Lípa. Od té doby zbývala pouze víra členů, že doba útisku a persekuce jednou ustane.

37 Závěr

Při prvních stránkách, jež jsem musel přečíst, abych začal zpracovávat svou bakalářskou práci, jsem opravdu netušil, co mě čeká. Nahlédl jsem do prvopočátků vývoje jednoty v České Lípě a prošel jsem jí až na konec jejích chvil. Nevídaný rozkol mezi mými pocity. Doba nesvobody a útisku. Období růstu a idejí, vnesených do srdcí a myslí členů. Neshody ve spolku. Vše však nakonec vedlo k rozumným kompromisům, navozujícímu bratrské a sesterské cítění, ve kterém se členstvo jednoty nacházelo. Je mi velice líto, že Českolipští se dočkali takto nemilého konce.

Ovšem teď už víme že každý boj jednou končí, a není nad to začít opět budovat znovu svou ideu. Velice rád vzpomínám na řádky, které mě jistým způsobem rozesmály a také smutné příběhy českolipských občanů, jež mi vnesly do očí slzy. Rád však vzpomínám na vše, co jsem při studiu pramenů zaměřených na TJS Česká Lípa objevil, a spoustu přátelství, která jsem díky práci navázal. Nikdy by mě nenapadlo, jak obětavou práci vykonávají dámy v Českolipském archivu. Nenapadlo by mě též že prameny spojené s tvorbou mé práce přechovávají mí rodinní příslušníci. A mnoho dalších slz i radostí, na které ani nebudu vzpomínat... Konec konců každá činnost vyvolá v člověku jisté emoce. Každý pocit související s historií naší domoviny nám vnese do života jistý směr. Jsem velice rád, že jsem si vybral právě toto téma bakalářské práce, neboť bez něho bych snad nikdy nenahlédl do historie své domoviny a přilehlého okolí, neoprášil bych stará rodinná pouta, která jsem upevnil právě díky této práci.

Přiznám se. Texty v archivech, ve kterých jsem trávil hodiny, jsem doslova hltal. Přesto však po tolika hodinách strávených v knihovnách nedokáži říct, že rozumím situaci, ve které se Českolipští nacházeli zejména v kritických letech nacistické zvůle.

Nevím, jak vyjádřit svůj dík. A proto bych v závěru poděkoval své Alma mater, že mě navedla tímto směrem. Bylo mi umožněno nahlídnout do tajů historie České Lípy a spolku TJ Sokol, který mě jako budoucího učitele tělocviku utvrzuje v potřebě rozvíjet fyzické i morální hodnoty, o něž se zakládající bratři, i veškeré členstvo Sokola snažilo. Na posledy bych chtěl poděkovat členům jednoty, za vše, co pro naši tělovýchovu a národ

udělali. Bojovali nejen o prvenství na poli tělocvičném, ale bok po boku stáli a hájili svobodu se zbraní v ruce. Za to vše si zaslouží dík. Rád bych naposledy připomněl charakter členů sokolstva vyjádřený v jednom verši J. V. Sládka básně přední stráž.

*„Na přední stráži, jako prahy skalné,
muž podle muže, podle štítu štít,
zrak pevně upřen v bouřné vlny kalné,
v prsou lásky žár a v tváři klid,
k tvé obraně, ó česká vlasti, stojí
tvých synů pluky pevně sevřeny;
a nad hlavou, vln hněvném ve příboji,
jim vlaje prapor bíločervený...“¹⁰¹*

¹⁰¹ *Lví silou: pocta a dík sokolstvu*. V Praze: Máj, 1948, s. 53.

38 Seznam použitých informačních zdrojů

Archiválie

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 1904-1911.

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 2, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19011-1921.

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 3, k. 63, Protokolní kniha TJ SOKOL Česká Lípa 19021-1929.

Státní okresní archiv v České Lípě (SOkA Česká Lípa), Inventář spolků na Českolipsku I.-VI.díl, s. 35-36.

Literatura

PILNÁ, Anna. *Kronika Tělocvičné Jednoty Sokol v Kamenickém Šenově*. 1. Kamenický Šenov, 1934.

Lví silou: pocta a dík sokolstvu. V Praze: Máj, 1948.

PACNER, Karel. *Osudové okamžiky Československa*. Praha: Themis, 1997. ISBN 80-85821-46-X, s. 111-115.

JIRSÁK, Miroslav. *XXIV. Výroční zprávy TJS na Král. Vinohradech za správní rok 1910*. Praha.

JIRSÁK, Miroslav. *XXVI. Výroční zprávy TJS na Královských Vinohradech za správní rok 1912*. Praha.

JIRSÁK, Miroslav. *Výroční zpráva TJS na Královských Vinohradech za správní rok 1913*. Praha.

KOZÁKOVÁ, Zlata. *Sokolské slety: 1882-1948*. Praha: Orbis, 1994. ISBN 80-235-0029-5, s. 21.

Dobový tisk

Němci a župní sokolský slet. *Národní zájmy mladoboleslavské*. Mladá Boleslav, 1921, 2.(33).

BOHATA, Kamil. Založení Pražské tělocvičné jednoty Sokol. *Náchodské Listy*. 1922, 13(8).

VIII. slet všesokolský v Praze, *Národní Listy*. 1926, č.94., s. 3. ISSN 1214-1240

Zvěsti. Česká Lípa, 1923, 1(3), 8.

Internetové zdroje

I. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=798>

V. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=794>

VI. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=793>

VII. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=792>

VIII. *Všesokolský slet* [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=791>

IX. Vsesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=790>

X. Vsesokolský slet [online]. [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokol-strasnice.cz/index.asp?menu=789>

HISTORIE SOKOLA VINOHRADY [online]. 12. 3. 2017 [cit. 2019-07-12]. Dostupné z: <http://www.sokolvinohrady.cz/historie-sokola-vinohrady>

39 Seznam příloh

Příloha č. 1- Dobová fotografie nově zřízené tělocvičny na dvoře domu České Besedy

Zdroj: *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, 411 s.

Příloha č. 2- Dobová fotografie váženého člena br. K. Vajndla

Zdroj: *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 14, K.65, Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1904–1929, s. 136.

Příloha č. 3- Dobová fotografie sester z Kamenického Šenova a České Lípy v průvodu Prahou na X. Všesokolském sletu

Zdroj: Rodinné album autora práce

Příloha č. 4- Dobová fotografie sester z Kamenického Šenova a České Lípy v průvodu Prahou na X. Všesokolském sletu

Zdroj: Rodinné album autora práce

Příloha č. 5- Dobová fotografie nově postavené tzv. Svozilovy chaty

Zdroj: *Státní okresní archiv v České Lípě* (SOkA Česká Lípa), fond TJ Sokol Česká Lípa, inv. č. 15, k.65 Pamětní kniha TJ Sokol v České Lípě 1930–1939.

Příloha č. 1

Br.
Jarek Vajndl.

Příloha č. 2

Příloha č. 3

Příloha č. 4

Příloha č. 5

40 Seznam použitých zkratk

ČL = Česká Lípa

LO = Lyžařský odbor

NJS = Národní Jednota Severočeská

R–U = Rakousko - Uhersko

TJS = Tělocvičná jednota Sokol

TJ = Tělocvičná jednota

ČOS = Československá Obec Sokolská,

TJS ČL = Tělocvičná jednota Sokol Česká Lípa

ŽO = ženský odbor,

ŽO TJS ČL = ženský odbor Tělocvičné jednoty Sokol v České Lípě

ČB = Česká Beseda,

LO = lyžařský odbor

NSDAP = Nationalsozialistische Deutsche Arbeiterpartei (Národně socialistická německá dělnická strana)

SdP = Sudetendeutsche Partei (Sudetoněmecká strana)